



Self-archiving by Academics in Institutional Repositories, Personal Website, and Social Platforms

Maryam Ahrari¹ | Saeedeh Ebrahimi² | Tahereh Jowkar³

Abstract:

Purpose: To identify patterns of self-archiving by academics with emphasis on the impact of their familiarity with publishers' policies. .

Method and Research Design: A random sample of 160 faculty members in basic sciences, humanities and engineering from University of Shiraz (Total population: 505). Two researcher-made questionnaires in 5-point Likert spectrum with Cronbach's alpha coefficients. 89 to 91 were used to collect data. 9 statements with two aspects examined "familiarity to publishers' open access policy"; 36 statements with 9 aspects tested self-archiving behavior. Descriptive and inferential statistics Univariate Regression, T-test, Analysis of Variance, Kolmogorov Smirnov and SPSS ver 22 were used for analysis.

Findings and Conclusion: Familiarity with publishers open access policies was relatively low. Self-archiving behavior patterns were not desirable. Significant correlation was found between researchers' familiarity with publishers open access policies and their self-archiving behavioral pattern with 38.5% variance. There was significant relationship between academic rank, field and gender with research variables. Self-archiving facilitates open access by eliminating digital gap and visibility of works, as well as increasing scientific communications. Lack of familiarity with the open access policies and undesirable self-archiving behavior may cause challenges. The issue merits the attention of policy makers.

Keywords: Open access; Publishers; Policies; Self-archiving Behavior; Sherpa/Romeo.

Citation: Ahrari, M., Ebrahimi, S., Jokat, T. (2021). Self-archiving by Academics in Institutional Repositories, Personal Website, and Social Platforms. *Ganjine-ye Asnad*, 31(4), 118-154. doi: 10.30484/ganj.2021.2770

**GANJINE-YE
ASNAD**
Historical Research &
Archival Studies Quarterly

Research paper

1. MA. in Information Management, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran.

mariahrari@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Educational Science and Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran, (Corresponding Author)

Sebrahimi@shirazu.ac.ir

Sebrahimi.shirazu@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Educational Science and Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran

Tjowkar@hotmail.com

Copyright © 2022, NLAI (National Library & Archives of I. R. Iran). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and adapt the material for any purpose.

Ganjine-Ye Asnad

«124»

Peer-reviewed Journal | National Library & Archives of I. R. Iran, Archival Research Institute

ISSN: 1023-3652 | E-ISSN: 2538-2268

Digital Object Identifier(DOI):10.30484/GANJ.2021.2770

Indexed by Google Scholar, Researchgate, ISC, SID & Iran Journal | <http://ganjineh.nlai.ir>

Vol. 31, No. 4, Winter 2022 | pp: 118 - 154 (37) | Received: 23, Agu. 2021 | Accepted:14, Dec.2021

Archival research





فصلنامه تحقیقات تاریخی
و مطالعات آرشیمی

مقاله پژوهشی

خودآرشیوی اعضای هیئت علمی در مخازن سازمانی، صفحات شخصی و پلتفرم‌های اجتماعی: تحلیل گرایش‌ها

مریم احراری^۱ | سعیده ابراهیمی^۲ | طاهره جوکار^۳

چکیده:

هدف: شناسایی و تحلیل گرایش‌های خودآرشیوی اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز در مخازن سازمانی، صفحات شخصی و پلتفرم‌های اجتماعی و تأثیر آگاهی آنها از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران بر این فرایند.

روش/ رویکرد پژوهش: جامعه این پیمایش ۵۰۵ نفر از اعضای هیئت علمی گروه‌های آموزشی مهندسی، علوم پایه و علوم انسانی دانشگاه شیراز است. طبق جدول مورگان ۱۶۰ نفر از میان آنها به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها دو پرسش‌نامه محقق‌ساخته به‌صورت طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای با ضریب پایایی ۰/۸۹ تا ۰/۹۱ است. متغیر «میزان آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران» دارای ۹ گویه و دو بُعد، و متغیر «الگوی رفتار خودآرشیوی» دارای ۳۶ گویه و ۹ بُعد بوده است. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های توصیفی و آزمون رگرسیون تک‌متغیره، آزمون تی، آزمون تحلیل واریانس و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: میزان آشنایی اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز با سیاست‌های ناشران کمتر از متوسط است. طبق یافته‌ها الگوی رفتار خودآرشیوی استادان در ابعاد چندگانه ضعیف یافته شد. هرچه آگاهی پژوهش‌گران از سیاست‌های ناشران بیشتر، الگوی رفتار خودآرشیوی آنها نیز مطلوب‌تر یافته شد. این متغیر ۳۷/۵ درصد از تغییرات رفتار خودآرشیوی را تبیین می‌کند. بین مرتبه علمی، گروه آموزشی و جنسیت با متغیرهای تحقیق رابطه معنی‌دار مشاهده شد. خودآرشیوی فرایند دسترسی آزاد را از طریق رفع شکاف دیجیتال تسهیل می‌کند و موجب رؤیت‌پذیری آثار و افزایش ارتباطات علمی می‌شود. ناآگاهی از سیاست‌های ناشران و رفتار خودآرشیوی نامطلوب چالش‌آفرین لازم است سیاست‌گذاران به آن توجه کنند و زیرساخت‌های لازم برای تسهیل و ترویج این امر ایجاد شود.

کلیدواژه‌ها: دسترسی آزاد؛ ناشران؛ سیاست‌ها؛ رفتار خودآرشیوی؛ شریبا/رومئو.

استناد: احراری، مریم، ابراهیمی، سعیده، جوکار، طاهره. (۱۴۰۰). خودآرشیوی اعضای هیئت علمی در مخازن سازمانی، صفحات شخصی و پلتفرم‌های اجتماعی: تحلیل گرایش‌ها. گنجینه اسناد، ۳۱(۴)، ۱۱۸-۱۵۴.

doi: 10.30484/ganj.2021.2770

۱. کارشناسی ارشد مدیریت اطلاعات، بخش علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
mariahrari@gmail.com
۲. دانشیار، بخش علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران، (نویسنده مسئول)
Sebrahimi@shirazu.ac.ir ; Sebrahimi.shirazu@gmail.com
۳. استادیار، بخش علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
Tjowkar@hotmail.com



گنجینه اسناد

«۱۲۴»

فصلنامه علمی | سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.ایران - پژوهشکده اسناد

شاپا (چاپی): ۱۰۲۳-۳۶۵۲ | شاپا (الکترونیکی): ۲۵۳۸-۲۲۶۸

شناسانه برنمود رقمی (DOI): 10.30484/GANJ.2021.2770

نمایه در Google Scholar, Researchgate, SID, ISC و ایران ژورنال | http://ganjineh.nlai.ir

سال ۳۱، دفتر ۴، زمستان ۱۴۰۰ | صص: ۱۱۸ - ۱۵۴ (۳۷)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۱ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۹/۲۳

تحقیقات آرشیوی

۱. مقدمه

مفهوم خودآرشیوی را دو پژوهش‌گر معروف در حوزه دسترسی آزاد، استیون هارناده و پائول گینسپارگ^۱، در اواخر قرن بیستم مطرح کردند. منظور از خودآرشیوی، فرایندی است که طی آن پژوهش‌گران در زمینه‌های موضوعی مختلف آثار خود را در قالب‌هایی متفاوت همچون کتاب‌ها، مطالب ارائه‌شده در سخنرانی‌ها، پیش‌چاپ یا پس‌چاپ پژوهش‌ها، مقالات مجلات علمی، تصاویر و فایل‌های صوتی و ویدیویی منتشر می‌کنند و آثار تحقیقاتی‌شان را در وب‌سایت‌های شخصی‌شان آرشیو می‌کنند (لینده، اریکسون، کولمن، فاتلی، کارلسون و دیگران^۲، ۲۰۱۱)؛ به عبارت دیگر، خودآرشیوی به عمل مؤلف در راستای واسپاری برخط مدارک الکترونیکی (پیش‌چاپ، نسخه بعد از انتشار، پایان‌نامه‌ها، فصل‌های یک کتاب) در مخزنی سازمانی و یا آرشیوهای دسترسی آزاد گفته می‌شود که دسترس‌پذیری و استفاده از آن‌ها را به حداکثر می‌رساند. به گفته کلیمن^۳ (۲۰۱۱) خودآرشیوی ابزاری است که در نگهداری، گردآوری، ترویج و مدیریت منابع اطلاعات نقشی کلیدی ایفا می‌کند. مجله‌هایی که این آثار را چاپ می‌کنند، سیاست‌هایی متفاوت در زمینه خودآرشیوی در مراحل قبل و بعد از چاپ دارند. با توجه به این سیاست‌ها، افراد می‌توانند نسخه‌هایی متفاوت از مقاله‌ای پژوهشی را در آرشیو دسترسی آزاد ذخیره کنند. نسخه قبل از بررسی دقیق به نسخه پیش‌چاپ معروف است و به نسخه‌ای که به‌دقت بررسی شده است و برای چاپ در مجله پذیرفته شده است نسخه پس‌چاپ (بعد از چاپ) می‌گویند (ایز، اوکجی و بوسه^۴، ۲۰۱۹).

پژوهش‌گران با انگیزه‌های متفاوتی آثار علمی‌شان را خودآرشیوی می‌کنند؛ از آن جمله می‌توان به نوع دوستی، پاداش علمی و شهرت اشاره کرد (کیم^۵، ۲۰۰۸). علاوه بر این، خودآرشیوی مقالات به‌طور قابل توجهی سبب افزایش استناد به مقالات می‌شود. به گفته آل‌ابراهیم و دیگران^۶ (۲۰۱۴) «هنگامی که رؤیت‌پذیری مقاله افزایش می‌یابد، استناد به میزان قابل توجهی افزایش می‌یابد». هم‌چنین به خودآرشیوی می‌توان به عنوان گزینه‌ای قابل قبول برای کمک به پیشرفت علم و افزایش ضریب تأثیر پژوهش از طریق دسترس‌پذیری بیشتر به پژوهش توجه کرد (سرجو^۷، ۲۰۱۳). از سوی دیگر، پژوهش‌گران برای به‌اشتراک‌گذاری تولیدات علمی خود در آرشیوهای دسترسی آزاد لازم است با سیاست‌های ناشران مجلات در زمینه خودآرشیوی آشنایی داشته باشند تا بتوانند رفتار خودآرشیوی مطلوب‌تری نشان دهند. منظور از آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران^۸، آشنایی پژوهش‌گران با خط‌مشی ناشران است. این خط‌مشی‌ها، به‌عنوان راهنما در اختیار مؤلفان قرار می‌گیرد و مؤلفان با توجه به این الگوها، پژوهش‌های خود را آرشیو می‌کنند؛ چراکه سیاست‌های

1. Steven Harnad
2. Paul Henry Ginsparg
3. Linde, Eriksson, Kullman, Fathli, Karlsson et al.
4. Kleinman
5. Eze & Okeji & Bosah
6. Kim
7. Ale-Ebrahim et al.
8. Cerejo
۹. پایگاه شریارومنو می‌تواند راهنمایی مناسب برای آگاه‌ساختن پژوهش‌گران از سیاست‌های ناشران باشد (داویس کال، ۲۰۱۶). شریارومنو به بررسی سیاست‌های ناشران درباره حق تألیف نویسندگان می‌پردازد. این سایت مشتمل بر فهرستی از مجلات و توافقات حق انتشار ناشران و حقوق مالکیت فکری نویسندگان است (<http://www.sherpa.ac.uk>) (شری، ۲۰۱۵).



مربوط به خودآرشیوی، باتوجه به ناشران و رشته‌های علمی متفاوت است. باوجود اهمیت خودآرشیوی در چرخه ارتباطات علمی، تحقیق هارناد (۲۰۰۶) بیانگر آن است که فقط ۳۵ درصد از افراد از خودآرشیوی و مزایای آن مطلع‌اند و تنها ۱۵ درصد از مقالات به‌موقع وارد سامانه‌های خودآرشیوی می‌شوند. تحقیقات اجاق و کوشا (۱۳۹۰) هم بیانگر آن است که نویسندگان پرتولید ایرانی از مقوله خودآرشیوی آگاهی کمی داشته‌اند و این موضوع در رشته علوم اجتماعی به حداقل رسیده است. این‌گونه به‌نظر می‌رسد که موانع متعددی در زمینه خودآرشیوی وجود دارد که مهم‌ترین آن ناآگاهی از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران در زمینه خودآرشیوی است و این ناآگاهی مسائل عدیده‌ای را در این زمینه به‌وجود آورده است. طبق بیان داویس کال (۲۰۱۶) این ناآگاهی نوعی سردرگمی برای مؤلفان ایجاد کرده است و ممکن است سبب شود تا مؤلف در به‌اشتراک‌گذاری آثار خود در آرشیوهای دسترسی آزاد تردید داشته باشد؛ چراکه برخی از ناشران، مؤلفان را از آرشیوسازی مقاله‌هایشان منع می‌کنند؛ ولی برخی دیگر از ناشران تحت شرایطی خاص و بدون محدودیت، اجازه خودآرشیوی می‌دهند. تحقیق گد و ترول کاوی^۲ (۲۰۱۹) هم نشان می‌دهد که محدودیت‌های ناشران درباره خودآرشیوی در طول ۱۲ سال به‌میزان زیادی افزایش یافته است، ولی برخی ناشران قوانینی منعطف‌تر وضع کرده‌اند؛ مثلاً الزویر برای خودآرشیوی نسخه داور شده و پس‌چاپ در آرزویو^۳ و ریپیک^۴ اجازه می‌دهد.

فهم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) هم در پژوهش خود نشان دادند که ملاحظات حق انتشار از مهم‌ترین موانع خودآرشیوی است و این مسئله دو رویکرد را بین پژوهش‌گران به‌وجود آورده است. برخی پژوهش‌گران از خودآرشیوی منصرف می‌شوند و برخی دیگر به این قوانین توجه نمی‌کنند؛ هرچند ممکن است که این بی‌توجهی از سر ناآگاهی باشد. برای نمونه تحقیق ترول کاوی (۲۰۰۹) درباره اعضای هیئت علمی دانش‌گاه کارنگی ملون نشان داد که اکثریت آن‌ها بیشتر آثارشان را خودآرشیوی کرده‌اند و سیاست ناشر بر خودآرشیوی تأثیر نگذاشته است. او توصیه می‌کند که مؤلفان باید متقاعد شوند که قانون حق مؤلف و سیاست ناشر در این باره بسیار مهم است و باید به آن توجه شود. نتایج پژوهش جمالی مهمویی و دیگران (۱۳۹۵) نشان دادند که مقالات تمام‌متن برخلاف سیاست ناشر در شبکه ریسرچ‌گیت^۵ فراگذاری شده‌اند و این مسئله درباره رشته‌های مختلف متفاوت است و در علوم اجتماعی به بیشترین میزان رسیده است.

باتوجه به اهمیت خودآرشیوی در تسهیل ارتباطات علمی و دسترسی آزاد به متن علمی و آن‌طور که لاکسو^۶ (۲۰۱۴) و فینچ^۷ (۲۰۱۳) به اهمیت و ضرورت آگاهی

1. Davis-Kahl
2. Gadd & Troll Covey
3. <https://arxiv.org>
4. <http://repec.org>
5. <https://www.researchgate.net>
6. Laakso
7. Finch



نویسندگان از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران اشاره می‌کنند و با توجه به اینکه مسائل مرتبط با ناشران و حق مؤلف از مهم‌ترین مسائل این عرصه است، پژوهش حاضر به دنبال آن است که ضمن بررسی میزان آگاهی اعضای هیئت علمی دانش‌گاه شیراز از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران، الگوی رفتار خودآرشیوی آن‌ها را در گام‌های مختلف کنکاش کند و در پژوهشی یکپارچه میزان تأثیر این آگاهی بر تسهیل خودآرشیوی را بررسی کند تا در صورت تأیید اثرگذاری، بتوان از طریق آگاهی‌بخشی در این زمینه الگوهای رفتاری خودآرشیوی را بهبود بخشید؛ به نحوی که هم حقوق ناشران تضییع نشود و هم فرایند ارتباطات علمی آزاد که خودآرشیوی یکی از ارکان آن است تسهیل شود.

تحقیق حاضر نتایجی را به دست می‌دهد که می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های علمی و پژوهشی مؤثر باشد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند درک ما را از انگیزه‌های پژوهش‌گران در به اشتراک‌گذاری تحقیقاتشان افزایش دهد و مفاهیم مفیدی را برای توسعه و بهبود خدمات مخازن سازمانی ارائه دهد و برای دانش‌گاه‌ها، مراکز پژوهشی و به‌طور کلی جامعه علمی کشور برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های علمی در جهت فرهنگ‌سازی و گسترش آگاهی پژوهش‌گران درباره سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران - که فرایند خودآرشیوی را تسهیل می‌کند - کمکی شایان باشد؛ چراکه ارتقای تأثیرپذیری آثار پژوهش‌گران و تعالی جایگاه سازمان‌های علمی و پژوهشی از نظر شاخص‌های مختلف و در نهایت گسترش ارتباطات علمی بدون مرز با فراگیر شدن این رویکرد امکان‌پذیر خواهد شد.

براین اساس پرسش‌های زیر مطرح می‌شود:

۱. میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران چه اندازه است؟
۲. پژوهش‌گران در موضوع خودآرشیوی تولیدات علمی‌شان چگونه رفتار می‌کنند؟
۳. آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های نشر چه تأثیری بر الگوی رفتار خودآرشیوی آن‌ها دارد؟
۴. آیا بین میزان آگاهی از سیاست‌های ناشران و الگوی رفتار خودآرشیوی با متغیرهای مرتبه علمی، گروه آموزشی، جنسیت و تجربه کاری رابطه‌ای معنی‌دار وجود دارد؟

پیشینه پژوهش

مرور تحقیقات گذشته بیانگر آن است که تحقیقات در این حوزه با رویکردهای مختلف در داخل و خارج از کشور انجام شده است. برخی از تحقیقات بر رفتار خودآرشیوی متمرکز شده‌اند، برخی به مقایسه این مقوله در بین پژوهش‌گران حوزه‌های مختلف پرداخته‌اند، برخی دیگر انگیزه‌ها و موانع خودآرشیوی را محور پژوهش قرار داده‌اند؛ در حالی که



دسته‌ای دیگر از این پژوهش‌ها سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران در زمینه خودآرشیوی را بررسی کرده‌اند. درباره تحقیقات مرتبط با رفتار خودآرشیوی، یافته‌های تحقیق سوان و براون^۱ (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که تمام نویسندگان مقالات دسترسی آزاد و ۶۲ درصد نویسندگان مقالات دسترسی غیرآزاد با مفهوم خودآرشیوی آشنا هستند و آثارشان را آرشیو می‌کنند و ۳۸ درصد از نویسندگان مقالاتشان را به یک یا چند شکل آرشیو می‌کنند. سوان و براون (۲۰۰۵) در پژوهشی دیگر دریافتند که مقالات داوری شده و انتشار یافته، بیشترین میزان خودآرشیوی را در میان سایر موارد پژوهشی داشته‌اند و بیشتر پژوهش‌گران ترجیح داده‌اند که نسخه‌ای از مقالات خود را در وبسایت‌های شخصی (۲۷ درصد) و اسپاری کنند تا در مخازن سازمانی (۲۰ درصد) و یا مخازن موضوعی (۱۲ درصد). طبق تحقیق هارناد (۲۰۰۶) حدود ۳۵ درصد از افراد از خودآرشیوی مطلع‌اند و دسترسی آزاد را به‌عنوان عامل افزایش استناد و ضریب تأثیر می‌شناسند؛ ولی از میان مقالاتی که در یک سال منتشر می‌شود تنها ۱۵ درصد فوراً در سامانه‌های خودآرشیوی وارد می‌شود.

برخی از تحقیقات به مقایسه خودآرشیوی در حوزه‌های مختلف علمی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش زیا^۲ (۲۰۰۷) نشان داد که رشته‌های فیزیک و اقتصاد قدیمی‌ترین آرشیوهای رایگان را دارا هستند؛ ولی رشته‌های جامعه‌شناسی و شیمی آرشیوی ندارند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دانش‌کده‌هایی که تجربه خودآرشیوی در رشته خودشان را دارند و خطی مشی واضحی دارند، بیشتر از سایرین در آرشیوهای دانش‌گاهی تأثیرگذارند. آنتلمان^۳ (۲۰۰۶) نشان داد که بالاترین میزان خودآرشیوی مربوط به رشته اقتصاد با ۶۰ درصد و کمترین میزان خودآرشیوی مربوط به رشته جغرافیا با ۱۵ درصد است و سیاست خودآرشیوی ناشران هیچ تأثیری بر فعالیت خودآرشیوی نویسندگان ندارد و نویسندگان براساس معیارهای رشته‌های خاص خود، خودآرشیوی می‌کنند. گرازیوتین^۴ (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی رفتار خودآرشیوی در حوزه علوم رایانه پرداخت. نتایج نشان داد که نویسندگان حوزه مذکور، با دسترسی آزاد سبب و طلایی برای اهداف خودآرشیوی، آشنایی مناسبی نداشتند. نتایج پژوهش سوان و براون (۲۰۰۴) نشان داد که نویسندگان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بالاترین میزان آشنایی (۶۰ درصد) و نویسندگان رشته علوم زیستی کمترین میزان آشنایی (۲۰ درصد) را با خودآرشیوی دارند. طبق پژوهش اجاق و کوشا (۱۳۹۰) میزان آگاهی نویسندگان پرتولید ایرانی از مفهوم خودآرشیوی بسیار کم است؛ از چهار رشته بررسی شده، نویسندگان رشته ریاضیات بیشترین سطح خودآرشیوی و نویسندگان حوزه علوم اجتماعی کمترین سطح را داشته‌اند. یافته‌های پژوهش فهیم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) نشان می‌دهد که میزان خودآرشیوی اعضای هیئت علمی علم اطلاعات و

1. Swan & Brown

2. Xia

3. Antelman

4. Graziotin



دانش‌شناسی، متوسط به بالا است و در وب‌سایت‌های شخصی و سازمانی رایج‌تر از مخازن سازمانی و موضوعی است.

درباره انگیزه‌ها و موانع تأثیرگذار بر خودآرشیوی، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که عامل نوع دوستی به‌طور معنی‌داری بر رفتار مثبت خودآرشیوی پژوهش‌گران تأثیر می‌گذارد (کیم، ۲۰۱۰؛ هوللا، ۲۰۱۰). عامل حق مؤلف بیش‌ترین اهمیت را در میان نویسندگان پرتولیدتر دارد (کیم، ۲۰۱۰). از طرفی ملاحظات حق انتشار (فهم‌نیا و منتظری، ۱۳۹۳) و زمان و تلاش اضافی، دو مانع مهم برای اعضای هیئت علمی در واسپاری تولیدات علمی‌شان به مخازن دانش‌گاهی شناخته شده است (هوللا، ۲۰۱۰). سینگه و همکاران^۱ (۲۰۱۱) در جامعه‌ای مالزیایی به این نتیجه رسیده‌اند که انگیزه، تلاش، شرایط تسهیل‌کننده و تأثیرات اجتماعی بر رفتار خودآرشیوی نویسندگان اثر ندارد. اگرچه پژوهش‌گران دانش‌گاهی بر این باورند که مخازن سازمانی روشی خوب برای انتشار اطلاعات و استفاده از آن‌ها به‌صورت مکرر است، ولی بیش‌تر آن‌ها خودآرشیوی در مخازن سازمانی را به‌طور کامل نمی‌پذیرند. پژوهش‌گران کشورهای آفریقایی نیز با چالش‌هایی مانند کمبود امکانات، کمبود آگاهی و چگونگی استفاده و حمایت از مخازن روبه‌رو هستند (اونیانچا، ۲۰۱۲). طبق پژوهش فهم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) مؤلفه شهرت مهم‌ترین انگیزه و مؤلفه ملاحظات حق انتشار مهم‌ترین مانع در رفتار خودآرشیوی اعضای هیئت علمی شناخته شد. از دیدگاه لی و همکاران^۲ (۲۰۱۸) از بین انگیزه‌های خودآرشیوی در شبکه‌های اجتماعی دانش‌گاهی همچون ریسرچ‌گیت، به دسترس‌پذیری بیش‌تر از سایر عوامل توجه شده است و به دنبال آن، نوع دوستی، تعهد، اعتماد، خودکارآمدی، شهرت، تبلیغ و... فاکتورهای مورد توجه بوده‌اند.

درباره سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران و رفتار خودآرشیوی نیز تحقیقاتی انجام شده است. نتایج پژوهش گاد، اوپنهایم و پرابتس^۳ (۲۰۰۳) روی ۵۴۲ پژوهش‌گر از کشورهای مختلف نشان داد که پاسخ‌دهندگان به حفظ حقوق مالکیت معنوی در حق مؤلف علاقه‌مندند و کنترل روی مقاله‌های تحقیقاتی را بیش‌تر از انتظار می‌دانند. طبق یافته‌ها، در ۹۰ درصد توافق‌نامه‌ها، ناشران خواهان انتقال این حق به ناشر بوده‌اند و اعضای هیئت علمی نیز که هم به عنوان مؤلف و هم به عنوان خواننده در این پژوهش شرکت کرده بودند، در مقام مؤلف خواهان محدودیت کمتری از سوی ناشران در دسترسی به آثارشان بوده‌اند. ترول کاوی^۴ (۲۰۰۹) با بررسی فعالیت خودآرشیوی اعضای هیئت علمی دانش‌گاه کارنگی ملون دریافت که اکثریت اعضا بیشتر آثار خود را خودآرشیوی کرده‌اند و سیاست ناشر بر نسخه خودآرشیو شده تأثیر نگذاشته است و لازم است تا مؤلفان متقاعد شوند که

1. Singh et al.
2. Onyancha
3. Lee et al.
4. Gadd, Oppenheim, Probits
5. Troll Covey



قانون حق مؤلف و سیاست ناشران هر دو مهم هستند و باید به آنها عمل شود. گد و ترول کاوی (۲۰۱۹) در پژوهشی به سیاست خودآرشیوی ۱۰۷ ناشر در پایگاه سیاست ناشر شریپا/رومئو می‌پردازد. نتایج حاکی است در حالی که تعداد ناشران قائل به برخی از روش‌های خودآرشیوی (قبل از چاپ، پس از چاپ و یا هر دو) در طول ۱۲ سال ۱۲ درصد افزایش داشته‌است. حجم محدودیت درباره چگونگی، مکان و زمان امکان خودآرشیوی به ترتیب ۱۱۹ درصد، ۱۹۰ درصد و ۱۰۰۰ درصد افزایش یافته‌است. سیمپسون^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی سامانه شریپا/رومئو را مرور می‌کند و بیان می‌کند که سرویس شریپا/رومئو، برای تحویل مقالات علمی در مخزنی سازمانی، به ابزاری استاندارد و ضروری برای محققان تبدیل شده‌است و به راحتی می‌تواند آنها را در سیاست‌های خودآرشیوی و حق انتشار ناشران دانش گاهی هدایت کند.

روسی^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با بررسی سیاست‌های خودآرشیوی ۱۲۷ مجله برتر در مخازن سازمانی و موضوعی در زمینه علوم کامپیوتر، فیزیک و مهندسی الکترونیک نشان داد که ۷۵ درصد از مجلات ترکیبی اجازه آرشیو باز نسخه پیش چاپ را در مخازن سازمانی یا موضوعی با شرط ۶ ماه محدودیت انتشار یا در برخی موارد بدون محدودیت می‌دهند. هم‌چنین الزویر به عنوان تنها ناشر، برای خودآرشیوی متون داوری شده و نسخه پس چاپ در سایت‌های آرشیو^۳ و ریپک^۴ اجازه می‌دهد. آنچنان که زیاه و دیگران (۲۰۱۲) نشان دادند، صدها سیاست و خط‌مشی در سطوح سازمانی مختلف پیشنهاد شده و پذیرفته شده‌است و بسیاری از آنها بر میزان انباشت محتوای مخزن‌ها تأثیر مثبت گذاشته‌اند و باید توجه کرد که سیاست مجاز دسترسی آزاد، به تنهایی رفتارهای موجود در خودآرشیوی علمی را تغییر نخواهد داد. جمالی مهمویی و دیگران (۱۳۹۵) دریافتند که ۲/۴۰ درصد از مقاله‌های تمام‌متن برخلاف سیاست حق انتشار ناشر و با نقض توافق‌نامه ناشر در ریسرچ گیت فراگذاری شده‌اند. اگرچه علوم اجتماعی در مجموع کم‌تر از سایر علوم مقاله داشته‌است، ولی تعداد موارد نقض حق انتشار در علوم اجتماعی بیش از سایر حوزه‌هاست. طبق گفته کلمن^۵ (۲۰۰۷) در بررسی نحوه برخورد ناشران با خط‌مشی خودآرشیوی در مجلات حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی مشخص شد که ۳۸ درصد از مجلات این حوزه خط‌مشی حق مؤلف خود را به صورت دسترسی آزاد در دسترس قرار داده‌اند و ۶۲ درصد، مقالات خود را به صورت دسترسی آزاد در دسترس قرار نداده‌اند؛ با وجود این، ابهام زیادی در خط‌مشی آنها وجود دارد. به طور کلی ۱۰ درصد از این مجلات، خودآرشیوی را ممنوع اعلام کرده‌اند. مرور تحقیقات بیانگر آن است که هر چند تحقیقات گذشته از ابعاد و زوایای مختلف به مقوله خودآرشیوی پرداخته‌اند و دستاوردهای مهمی را به همراه داشته‌اند، ولی

1. Simpson
2. Rousi
3. arXiv
4. RePec
5. Jingfeng Xia
6. Coleman



تأثیر متغیر آگاهی از سیاست‌های ناشران بر گرایش‌های خودآرشیوی اعضای هیئت علمی دانش‌گاه‌های ایران به‌طور نظام‌مند سنجش نشده‌است که پژوهش حاضر به این موضوع خواهد پرداخت.

۲. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و از جهت روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی است. دو متغیر پژوهش، آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران و رفتار خودآرشیوی است. جامعه آماری را اعضای هیئت علمی دانش‌گاه شیراز تشکیل داده‌است. دانش‌گاه شیراز یکی از قدیمی‌ترین دانش‌گاه‌های ایران است و در رتبه‌بندی‌های داخلی و خارجی در دسته دانش‌گاه‌های طراز اول ایران قرار می‌گیرد، به‌طوری‌که در رتبه‌بندی کیو اس ۲۰۲۲ جزو ۶ دانش‌گاه برتر کشور بوده‌است.^۱ از بین گروه‌های آموزشی این دانش‌گاه، سه گروه علوم انسانی و اجتماعی، علوم پایه، و مهندسی به‌صورت تصادفی به‌عنوان گروه‌های نمونه انتخاب شدند که جمعیت آن طبق آمار دفتر طرح و توسعه دانش‌گاه ۵۰۵ نفر بوده‌است. براساس جدول مورگان حجم نمونه پژوهش ۱۶۰ عضو هیئت علمی تعیین شد که براساس روش نسبتی، سهم گروه آموزشی علوم انسانی ۵۸ نفر، گروه آموزشی مهندسی ۴۹ نفر و گروه آموزشی علوم پایه ۵۳ نفر بود. پرسش‌نامه‌ها به‌روش نمونه‌گیری در دسترس^۲ توزیع شد و ۱۰۰ درصد آن‌ها تکمیل شد. ۲۳ نفر (۱۴/۴ درصد) از پاسخگویان زن و ۱۳۷ نفر (۸۵/۶ درصد) مرد بودند. از لحاظ مرتبه علمی، ۳۸ نفر (۲۳/۸ درصد) استاد، ۶۷ نفر (۴۱/۸ درصد) دانش‌یار و ۵۵ نفر (۳۴/۴ درصد) استادیار بودند.

در این پژوهش برای سنجش دو متغیر نامبرده از ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده‌است. برای ساخت ابزار سنجش درباره «آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران»، ابتدا گویه‌های مرتبط با میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران، از ادبیات پژوهش و سامانه‌های مرتبط از جمله پایگاه شریپا/رومئو استخراج شد. همان‌گونه که پیشتر هم اشاره شد این پایگاه حاوی سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران و مجلات مختلف است که ابعاد این سیاست‌ها برای ورود به متغیر میزان آگاهی از سیاست‌ها استخراج شد. هم‌چنین برخی گویه‌ها هم از پژوهش‌های مرتبط استخراج شد. در گام دوم، گویه‌ها در چند مرحله پالایش شدند که از ۲۰ گویه نهایتاً ۹ گویه معیار قرار گرفت و به‌صورت پرسش‌هایی در قالب طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای و در قالب دو بُعد (آشنایی با سامانه شریپا/رومئو و آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد) طراحی شد. برای سنجش

۱. (آی اس سی، خرداد ۱۴۰۰، کد خبر ۱۶۰۵)
<https://isc.ac/fa/news>. ۱۶۰۵

۲. نمونه‌گیری در دسترس: روشی که به مشارکت کنندگان براساس این‌که کدام یک در دسترس باشند پرسش‌نامه داده می‌شود.

«رفتار خودآرشیوی» پژوهش‌گران نیز، ابتدا با مرور متون و ادبیات پژوهش، گویه‌های مرتبط استخراج و در چند مرحله پالایش شد و از ۵۰ گویه نهایتاً به ۳۶ گویه تقلیل یافت که به صورت پرسش‌هایی در قالب طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای در قالب ۹ بُعد توسط محقق طراحی شد. گویه‌های این متغیر عبارت‌اند از: ۱. آشنایی کلی با خودآرشیوی؛ ۲. استنباط از تأثیرات بالقوه خودآرشیوی؛ ۳. استنباط از تأثیرات بالفعل خودآرشیوی؛ ۴. محل خودآرشیوی؛ ۵. مدت‌زمان اختصاص‌یافته به خودآرشیوی؛ ۶. ملاحظه‌کردن/ملاحظه‌نکردن سیاست ناشران هنگام خودآرشیوی؛ ۷. انتخاب مجله براساس سیاست خودآرشیوی؛ ۹. خودآرشیوی چکیده/متن کامل اثر.

در راستای تأیید روایی دو ابزار، از نظرات ۶ نفر از متخصصان حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی استفاده شد و نظرات ایشان اعمال شد. برای سنجش پایایی ابزار هم از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون پایایی نشان می‌دهد که ضرایب آلفای کرونباخ حاصل از این آزمون‌ها بین ۰/۸۹۷ تا ۰/۹۰۶ در نوسان است که در حد عالی و قابل قبول است. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی^۱ نسخه ۲۲ انجام شد. در بخش آمار توصیفی هم داده‌ها با استفاده از جدول فراوانی و شاخص‌هایی نظیر حداقل، حداکثر، میانگین و انحرافات معیار توصیف شد و در بخش دوم به دلیل نرمال بودن داده‌ها، با استفاده از آزمون‌های پارامتریک رگرسیون تک‌متغیره، آزمون تی و آزمون تحلیل واریانس به پرسش‌های پژوهش پاسخ داده شد. برای بررسی نرمال بودن یا نبودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۲ استفاده شد.

۳. یافته‌های پژوهش

میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران

سنجش میزان آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران، توسط ۹ گویه و در دو بُعد «میزان آشنایی پژوهش‌گران با پایگاه‌های شرپارومئو» و «میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد» سنجیده شد. نتایج پژوهش نشان داد که نمره‌ها از ۹ تا ۳۵ در نوسان است. میانگین نمره پاسخگویان از طیف مذکور ۱۹/۸۴ است و کمتر از ۲۷ (۹×۳) یعنی حد متوسط نمره طیف است و حاکی از این است که به‌طور کلی میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران کم است. میزان Z به‌دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف ۱/۰۳ است که معنی‌دار نیست و نشانگر توزیع نرمال داده‌هاست؛ جدول ۱ نشانگر این نتایج است.

1. SPSS

2. Kolmogorov-Smirnov test



جدول ۱

آزمون کولمگروف-اسمیرنوف
مربوط به طیف آشنایی با
سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران

شاخص	تعداد گویه	حداقل	حداکثر	میانگین کل	میانگین یک گویه	انحراف معیار	Z	سطح معنی‌داری
تعداد	۹	۹	۳۵	۱۹/۸۴	۲/۲	۷/۴۸	۱/۰۳	۰/۲۴

داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان با پایگاه شریپا/رومئو و نحوه استفاده از آن آشنایی زیادی ندارند. نمره میانگین به دست آمده از هر ۳ گویه مدنظر از (۳) یعنی حد متوسط طیف کمتر است. با توجه به جدول ۳، بررسی نگرش پاسخگویان به گویه‌های آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران نشان می‌دهد که میزان آشنایی پاسخگویان با این سیاست‌ها چندان زیاد نیست؛ به طوری که ۹۵ درصد از آن‌ها درباره چگونگی حمایت از حقوق مؤلف در آثار علمی، و محدودیت زمانی تعیین شده از سوی ناشر برای خودآرشیوی در پلتفرم‌های مختلف آشنایی بسیار کمی دارند. میانگین گویه‌های این بُعد از حداقل ۱/۲۶ تا حداکثر ۲/۹۳ در نوسان است که همگی از (۳) یعنی حد متوسط طیف کم‌تر است.

ردیف	میزان آشنایی با:	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	پایگاه شریپا/رومئو	۲	۲۱	۶۵	۵۲	۲۰	۲/۵۸
	Sherpa/romeo	۱/۳	۱۳/۱	۴۰/۶	۳۲/۵	۱۲/۵	
۲	نحوه استفاده از پایگاه شریپا/رومئو	۱	۲۳	۵۷	۶۴	۱۵	۲/۵۷
	رومئو	۰/۶	۱۴/۴	۳۵/۶	۴۰	۹/۴	
۳	سیاست‌های کدگذاری مجلات	۱	۲۶	۶۰	۵۸	۱۵	۲/۶۳
	توسط پایگاه شریپا/رومئو	۰/۶	۱۶/۳	۳۷/۵	۳۶/۲	۹/۴	

جدول ۲

میزان آشنایی پژوهش‌گران با پایگاه شریپا/رومئو (بُعد یک)



ردیف	آشنایی با سیاست‌های ناشران درباره:		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	فراوانی	هزینه‌دینظرگرفته‌شده ازسوی برخی از ناشران برای مجوز خودآرشیوی	۴	۳۸	۶۳	۴۴	۱۱	۲/۸۸
	درصد		۲/۵	۲۳/۸	۳۹/۳	۳۷/۵	۶/۹	
۲	فراوانی	امکان در دسترس قراردادن نسخه پیش چاپ مقاله پذیرش شده، در مخازن سازمانی، وبسایت‌های شخصی یا شبکه‌های اجتماعی توسط نویسنده	۴	۴۴	۶۱	۳۸	۱۳	۲/۹۳
	درصد		۲/۵	۲۷/۵	۳۷/۱	۲۳/۸	۸/۱	
۳	فراوانی	امکان در دسترس قراردادن نسخه منتشر شده مقاله، در مخازن سازمانی، وبسایت‌های شخصی یا شبکه‌های اجتماعی توسط نویسنده	۰	۲۳	۴۴	۵۹	۳۴	۲/۳۵
	درصد		۰	۱۴/۴	۲۷/۵	۳۶/۹	۲۱/۲	
۴	فراوانی	محدودیت زمانی دینظرگرفته‌شده ازسوی برخی از ناشران برای آرشیو آثار در مخازن سازمانی، وبسایت‌های شخصی یا شبکه‌های اجتماعی	۰	۰	۱۰	۴۱	۱۰۹	۱/۲۸
	درصد		۰	۰	۶/۳	۲۵/۶	۶۸/۱	
۵	فراوانی	چگونگی حمایت از حقوق مؤلف در آثار علمی	۰	۰	۸	۲۵	۱۲۷	۱/۲۶
	درصد		۰	۰	۵	۱۵/۶	۷۹/۴	
۶	فراوانی	آشنایی با محدودیت (Embargo) تعیین شده ازسوی ناشر در الگوی خودآرشیوی و دسترسی آزاد با تأخیر	۱	۱	۶	۲۵	۱۲۷	۱/۲۸
	درصد		۰/۶	۰/۶	۳/۸	۱۵/۶	۷۹/۴	

جدول ۳

میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد (بعد دو)

باتوجه به این که میانگین نمره پاسخگویان از طیف میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران ۲/۲ است و در حدها ۲ و ۳ قرار دارد، باید نمره پاسخگویان از این متغیر با استفاده از آزمون T تک‌متغیره با نمرات ۲ و ۳ مقایسه شود و معنی داری تفاوت آن‌ها بررسی شود؛ جدول ۴ نتیجه حاصل از این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۴

آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین
نمره پاسخگویان از طیف آشنایی با
سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران با
نمرات ۲ و ۳

سطح معنی‌داری	درجه آزادی	میزان تی	نمره ملاک	انحراف معیار	میانگین نمره
۰/۰۰۰	۱۵۹	۴/۳۷	۲	۰/۵۹	۲/۲
۰/۰۰۰	۱۵۹	-۱۷/۰۱	۳	۰/۵۹	۲/۲

باتوجه به داده‌های جدول ۴، میانگین نمره پاسخگویان از ۲ (حد کم)، بیش تر است و با آن تفاوت معنی‌دار دارد ($T = 4/37, Sig = /000$). هم‌چنین این میانگین از نمره ۳ (حد متوسط)، کمتر است و با آن تفاوت معنی‌دار دارد ($T = -17/01, Sig = /000$) و این بدان معنی است که میزان آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران در حد نسبتاً کم است. این نتیجه به کل جامعه آماری قابل تعمیم است.

۴. الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران

برای سنجش الگوی رفتار خودآرشیوی افراد مورد بررسی، از طیف لیکرت شامل ۹ بُعد و ۳۶ گویه استفاده شد. باتوجه به یافته‌ها، در ۵ گویه آخر طیف که براساس تجربه زیسته پژوهش‌گران درباره تأثیرات بالفعل خودآرشیوی است، ۵۰ نفر (۳۱/۳ درصد) که تجربه زیسته نداشتند به این گویه‌ها پاسخی ندادند؛ بنابراین ۵ گویه آخر در محاسبات آمار استنباطی حذف شد. سنجش الگوی رفتار خودآرشیوی برای کل ۱۶۰ نفر توسط ۳۱ گویه سنجیده شده است و هر گویه از حداقل نمره ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) را به خود اختصاص می‌دهد؛ بنابراین انتظار می‌رود نمرات به دست آمده از طیف الگوی رفتار خودآرشیوی در کل ابعاد از ۳۱ (ضعیف‌ترین خودآرشیوی) تا ۱۵۵ (قوی‌ترین خودآرشیوی) در نوسان باشد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که نمره پاسخگویان از طیف الگوی رفتار خودآرشیوی در کل ابعاد از ۵۱ تا ۱۲۰ در نوسان است. میانگین نمره پاسخگویان از طیف الگوی رفتار خودآرشیوی ۸۴/۷۸ است که کمتر از حد متوسط نمره طیف یعنی ۹۳ (3×31) است؛ بنابراین پاسخگویان از الگوی رفتار خودآرشیوی مناسبی برخوردار نیستند. میزان Z به دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف ۰/۹۲۷ است که معنی‌دار نیست و نشانگر توزیع نرمال داده‌هاست؛ جدول ۵ نشانگر این نتایج است.

شاخص	تعداد گویه	حداقل	حداکثر	میانگین کل	میانگین یک گویه	Z	سطح معنی‌داری
مقدار	۳۱	۵۱	۱۳۰	۸۴/۷۸	۲/۷۴	۰/۹۲۷	۰/۳۵۷

جدول ۵

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف
مربوط به طیف الگوی رفتار
خودآرشیوی پژوهش‌گران



یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در بُعد یک «میزان آشنایی با خودآرشیوی» در حد مقبول نیست؛ زیرا میانگین گویه‌های این بُعد از حد متوسط طیف (نمره ۳) کم‌تر است؛ جدول ۶، نشان‌دهنده این نتایج است

ردیف	آشنایی با	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	مفهوم خودآرشیوی	۵	۴۱	۵۶	۳۷	۲۱	۲/۸۳
	درصد	۳/۱	۲۵/۶	۳۵	۲۳/۱	۱۳/۱	
۲	مزایا و معایب خودآرشیوی	۱	۱۶	۵۵	۵۸	۳۰	۲/۳۸
	آثار	۰/۶	۱۰	۳۴/۴	۳۶/۲	۱۷/۸	

جدول ۶

بُعد یک: میزان آشنایی کلی
پژوهش‌گران با خودآرشیوی

داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در بُعد دو «استنباط آن‌ها درباره تأثیرات بالقوه خودآرشیوی» از الگویی نسبتاً مناسب‌تر پیروی می‌کند. به طوری که میانگین اغلب گویه‌ها از (۳) یعنی حد متوسط طیف بیش‌تر است و ۷۱/۹ درصد از افراد پاسخ‌دهنده بر این عقیده‌اند که خودآرشیوی سبب افزایش استناد به آثارشان می‌شود.

ردیف	تأثیر خودآرشیوی پژوهش بر:	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	پیشرفت و بقای حرفه	۷	۳۵	۷۶	۳۸	۴	۳/۰۲
	درصد	۴/۳	۲۱/۹	۴۷/۵	۲۳/۸	۲/۵	
۲	افزایش سرعت ترویج نتایج پژوهش	۱۳	۳۶	۷۴	۳۵	۲	۳/۱۴
	درصد	۸/۱	۲۲/۵	۴۶/۲	۲۱/۹	۱/۳	
۳	افزایش ارتباطات علمی با دیگر پژوهش‌گران	۱۵	۴۲	۶۷	۳۴	۲	۳/۲۱
	درصد	۹/۴	۲۶/۲	۴۱/۸	۲۱/۳	۱/۳	
۴	افزایش احتمال به دست آوردن بورسیه تحصیلی یا افزایش گرنت پژوهشی	۳	۲۹	۶۶	۴۹	۱۳	۲/۷۵
	درصد	۱/۹	۱۷/۱	۴۱/۳	۳۰/۶	۸/۱	
۵	ارتقای جایگاه علمی و شهرت	۱۲	۳۸	۶۱	۴۴	۵	۳/۰۵
	درصد	۷/۵	۲۳/۸	۳۸/۱	۲۷/۵	۳/۱	
۶	افزایش دسترسی به آثار	۴۴	۶۷	۴۵	۴	-	۳/۹۴
	درصد	۲۷/۵	۴۱/۹	۲۸/۱	۲/۵	-	

جدول ۷

بُعد ۲: استنباط پژوهش‌گران درباره تأثیرات بالقوه خودآرشیوی



ردیف	تأثیر خودآرشیوی پژوهش بر:	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۷	افزایش میزان رؤیت پذیری و بارگذاری پژوهش‌ها	۴۹	۶۲	۴۷	۲	-	۳/۹۹
		۳۰/۶	۳۸/۸	۲۹/۴	۱/۲	-	
۸	افزایش استناد به پژوهش‌ها	۵۵	۶۰	۴۱	۴	-	۴/۰۴
		۳۴/۴	۳۷/۵	۲۵/۶	۲/۵	-	

ادامه جدول ۷

بعد ۲: استنباط پژوهش‌گران درباره تأثیرات بالقوه خودآرشیوی

الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در رابطه با درک تأثیرات بالفعل خودآرشیوی بر رؤیت‌پذیری، استنادپذیری، پیشبرد ارتباطات علمی و کسب شهرت بین‌المللی بررسی شده است. در این بخش پژوهش‌گر از پاسخ‌دهندگان درخواست کرده است که اگر تاکنون تجربه زیسته خودآرشیوی داشته‌اند به پرسش‌ها پاسخ دهند. میانگین حاصل از داده‌های جمع‌آوری شده از پاسخ‌دهندگان به این بخش، نشان‌دهنده درک تأثیر نسبتاً زیاد پاسخ‌دهندگان از تأثیرات بالفعل خودآرشیوی است؛ به طوری که میانگین ۵ گویه ذکر شده، از نمره حد متوسط طیف (نمره ۳) بیش‌تر است. به بیان دیگر این پژوهش‌گران در عمل تأثیرات مثبت خودآرشیوی را در ابعاد مختلف درک کرده‌اند (جدول ۸).

ردیف	تأثیرات بالفعل خودآرشیوی بر:	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	بدون پاسخ	میلگین
۱	افزایش استناد	۱۸	۵۰	۲۴	۶	۱۲	۵۰	۲/۵۱
	پژوهش‌های قبلی	۱۱/۲	۳۱/۳	۱۵	۳/۸	۷/۴	۳۱/۳	
۲	افزایش رؤیت‌پذیری	۱۵	۵۶	۲۴	۳	۱۲	۵۰	۳/۵۳
	پژوهش‌های قبلی	۹/۴	۳۵	۱۵	۱/۹	۷/۴	۳۱/۳	
۳	افزایش ارتباطات علمی با دیگر پژوهش‌گران	۱۰	۳۶	۴۵	۶	۱۳	۵۰	۲/۲۲
		۶/۲	۲۲/۵	۲۸/۱	۳/۸	۸/۱	۳۱/۳	
۴	افزایش شهرت و ارتقای جایگاه علمی	۵	۳۳	۴۸	۱۱	۱۳	۵۰	۳/۵۰
		۲/۱	۲۰/۶	۳۰	۶/۹	۸/۱	۳۱/۳	
۵	شناخته شدن بین پژوهش‌گران حوزه فعلیت	۷	۳۸	۳۹	۱۳	۱۳	۵۰	۳/۱۲
		۴/۴	۲۳/۸	۲۴/۳	۸/۱	۸/۱	۳۱/۳	

جدول ۸

بعد ۳: استنباط پژوهش‌گران درباره تأثیرات بالفعل خودآرشیوی



یافته‌های جدول ۹ درباره بُعد چهارم الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران درباره «محل خودآرشیوی آثار (مخازن دیجیتال، وبسایت‌های شخصی، شبکه‌های اجتماعی علمی)» نشان می‌دهد که اغلب پژوهش‌گران آثارشان را در شبکه‌های اجتماعی علمی خودآرشیوی می‌کنند. همچنین نتایج حاکی است که پاسخگویان، نسخه منتشر شده مقاله خود را بیش‌تر از نسخه پیش‌چاپ آن خودآرشیوی می‌کنند.

ردیف	ترجیح محل خودآرشیوی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	آرشیو نسخه پیش‌چاپ مقاله در وبسایت‌های شخصی	۰	۰	۱۴	۶۸	۷۸	۱/۶۰
		۰	۰	۸۸	۴۲/۵	۴۸۷۷	
۲	آرشیو نسخه پیش‌چاپ مقاله در مخازن دیجیتال (مخازن موضوعی و سازمانی)	۰	۲	۱۳	۵۵	۹۰	۱/۵۴
		۰	۱/۳	۸۱	۳۴/۴	۵۶/۲	
۳	آرشیو نسخه پیش‌چاپ مقاله در شبکه‌های اجتماعی علمی (مثل شبکه اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت)	۰	۳	۱۶	۵۷	۸۴	۱/۶۱
		۰	۱/۹	۱۰	۳۵/۶	۵۲/۵	
۴	آرشیو نسخه منتشر شده مقاله در وبسایت‌های شخصی	۱	۱۲	۳۹	۶۵	۴۳	۲/۱۴
		۰/۶	۷/۵	۲۴/۴	۴۰/۶	۲۶/۹	
۵	آرشیو نسخه منتشر شده آثار در مخازن دیجیتال (مخازن موضوعی و سازمانی)	۱	۲۸	۲۸	۴۰	۶۳	۲/۱۵
		۰/۶	۱۷/۵	۱۷/۵	۲۵	۳۹/۴	
۶	آرشیو نسخه منتشر شده مقاله در شبکه‌های اجتماعی علمی (مثل شبکه اجتماعی علمی ریسرچ‌گیت)	۲	۴۷	۳۹	۴۶	۲۶	۲/۷۱
		۱/۳	۲۹/۳	۲۴/۴	۲۸/۷	۱۶/۳	

جدول ۹

بُعد ۴: الگوی رفتاری پژوهش‌گران درباره محل خودآرشیوی آثارشان (مخازن دیجیتال، وبسایت‌های شخصی، شبکه‌های اجتماعی علمی)

الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در بُعد پنجم «مدت زمان اختصاص یافته به خودآرشیوی» نشان می‌دهد که از نظر پاسخ‌دهندگان، فرایند خودآرشیوی زمان زیادی را از آن‌ها می‌گیرد. الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران درباره بُعد ششم «نوع مدارک آرشیو شده (مقاله، کنفرانس، کتاب)» نشان‌دهنده این است که اولویت اول پاسخ‌دهندگان خودآرشیوی مقالات منتشر شده‌شان است؛ پس از آن اولویتشان با خودآرشیوی محتوای



ارائه شده در کنفرانس هاست و خودآرشیوی کتاب‌هایشان در آخر قرار دارد؛ جدول ۱۰ نشان‌دهنده این نتایج است.

ردیف	مدت زمان خودآرشیوی:	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلگین
۱	اختصاص زمان زیاد و منظم برای خودآرشیوی و امور مربوط به آن از قبیل ارتباطات علمی با همکاران	۱	۱۳	۶۵	۶۱	۲۰	۲/۴۶
	درصد	۰/۶	۸/۱	۴۰/۶	۳۸/۱	۱۲/۵	
۲	صرف مدت زمان زیاد و منظم برای مدیریت مؤثر آثار آرشیده	۰	۴۶	۷۵	۳۲	۷	۳
	درصد	۰	۲۸/۸	۴۶/۸	۲۰	۴/۴	
۱	خودآرشیوی مقالات در غالب اوقات	۳	۳۶	۵۰	۵۳	۱۸	۲/۷۱
	درصد	۱/۹	۲۲/۵	۳۱/۳	۳۳	۱۱/۳	
۲	خودآرشیوی مطالب ارائه شده در کنفرانس‌ها در غالب اوقات	۳	۳۶	۳۵	۵۴	۳۲	۲/۵۳
	درصد	۱/۹	۲۲/۵	۲۱/۹	۳۲/۷	۲۰	
۳	خودآرشیوی کتاب‌های منتشر شده در غالب اوقات	۱	۰	۷	۶۹	۸۳	۱/۵۴
	درصد	۰/۶	۰	۴/۴	۴۲/۱	۵۱/۹	

جدول ۱۰

ابعاد ۵ و ۶: الگوی رفتاری پژوهش‌گران درباره مدت زمان اختصاص یافته به خودآرشیوی و نوع مدارک آرشیده (مقاله، کنفرانس، کتاب)

بعد ۷ از الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران درباره ملاحظه/ملاحظه‌نکردن سیاست‌های ناشران هنگام خودآرشیوی، نشان‌دهنده این است که پژوهش‌گران با سیاست‌گذاری‌های ناشران در زمینه خودآرشیوی زیاد آشنایی ندارند و هنگام انتخاب مجله به سیاست‌های ناشر آن مجله توجه نمی‌کنند. هم‌چنین پژوهش‌گران آگاهند که برای خودآرشیوی آثارشان در آرشیوهای شخصی به مجوز ناشر نیاز دارند و اگر بدون اجازه ناشر خودآرشیوی کنند، ممکن است در حق مؤلف تخلف شود.^۱ پژوهش‌گران برای آشنایی با سیاست‌های مجلات دسترسی آزاد از پایگاه شریپا/رومئو استفاده نمی‌کنند و با این پایگاه آشنا نیستند. تنها ۱/۹ درصد از آن‌ها در حد خیلی زیاد و زیاد خودآرشیوی آثار

۱. در مجلات عمدتاً خارجی مؤلف با اجازه چاپ معمولاً کلیه حقوق مالکیت معنوی را به ناشر می‌دهد و خود مؤلف هم موظف است برای خودآرشیوی اثر خودش از ناشر اجازه بگیرد.



خود را مطابق با سیاست‌های ناشران موجود در پایگاه شریپا/رومئو انجام می‌دهند و ۹۵/۶ درصد از آن‌ها در حد کم و خیلی کم این کار را انجام می‌دهند؛ جدول ۱۱ نشان‌دهنده این نتایج است.

ردیف	ملاحظه کردن/ملاحظه نکردن سیاست خودآرشیوی ناشران	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میلیگین
۱	استفاده از سایت ناشر، سایت مجله و پایگاه شریپا/رومئو برای کسب اطلاعات درباره سیاست خودآرشیوی ناشران	۰	۲۷	۵۴	۴۹	۳۰	۲/۴۹
		۰	۱۶/۹	۳۳/۷	۳۰/۶	۱۷/۸	
۲	تحقیق درباره سیاست خودآرشیوی ناشر قبل از انتشار آثار	۳	۲۷	۴۹	۵۸	۲۳	۲/۵۶
		۱/۹	۱۶/۹	۳۰/۶	۳۶/۲	۱۴/۴	
۳	ملاحظه محدودیت زمانی تعیین شده از طرف ناشر برای خودآرشیوی آثار	۲۰	۶۳	۵۸	۸	۱۱	۳/۴۶
		۱۲/۵	۳۹/۳	۳۶/۳	۵	۶/۹	
۴	انجام خودآرشیوی انتشارات باتوجه به سیاست‌های ناشران در پایگاه شریپا/رومئو	۱	۲	۴	۱۵	۱۲۸	۱/۲۱
		۰/۶	۱/۳	۲/۵	۹/۴	۸۶/۲	
۵	توجه به خودآرشیوی آثار با اجازه ناشر برای رعایت حقوق مؤلف	۴۱	۷۴	۳۲	۴	۹	۳/۸۴
		۲۵/۶	۴۶/۳	۲۰	۲/۵	۵/۶	
۶	ملاحظه مجوز ناشر درباره خودآرشیوی آثار در وبسایت‌های شخصی	۵۴	۷۸	۱۸	۳	۷	۴/۰۶
		۳۳/۷	۴۸/۷	۱۱/۳	۱/۹	۴/۴	

جدول ۱۱

بعد ۷: الگوی رفتاری پژوهشگران درباره ملاحظه کردن/ملاحظه نکردن سیاست‌های ناشران در خودآرشیوی آثار

الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهشگران درباره بعد ۸ «انتخاب کردن یا انتخاب نکردن مجله بر مبنای سیاست خودآرشیوی» نشان می‌دهد که پژوهشگران در انتخاب مجله به سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران مجله توجهی ندارند. الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهشگران درباره بعد ۹ «خودآرشیوی چکیده یا متن کامل اثر» نشان‌دهنده این موضوع است که هنگامی که پژوهشگران از سیاست‌های ناشران در زمینه امکان خودآرشیوی آثارشان آگاهی دارند ترجیح می‌دهند که حتماً متن کامل آثار خود را در آرشیوهای

شخصی قرار دهند و تعداد کمی با خودآرشیوی چکیده آثارشان در آرشیوهای شخصی موافق اند (جدول ۱۲).

میانگین	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	اولویت‌ها	ردیف	
۲/۱۷	۴۷	۵۶	۴۲	۱۰	۴	فراوانی انتخاب مجلات علمی باتوجه به سیاست‌های خودآرشیوی از سوی ناشر	۱	انتخاب مجله برای سیاست ناشر
	۲۹/۴	۳۵/۵	۲۶/۳	۶/۳	۲/۵	درصد		
۳/۴۱	۱۰	۱۰	۵۱	۸۲	۷	فراوانی بی‌توجهی به سیاست‌های خودآرشیوی ناشران برای انتخاب مجله	۲	
	۶/۳	۶/۳	۳۱/۸	۵۱/۲	۴/۴	درصد		
۲/۵۲	۱۷	۷۴	۴۱	۲۵	۳	فراوانی خودآرشیوی چکیده آثار در آرشیوهای شخصی در زمان ناآگاهی از سیاست ناشر	۱	خودآرشیوی چکیده متن کامل
	۱۰/۶	۴۶/۳	۲۵/۶	۱۵/۶	۱/۹	درصد		
۲/۷۴	۱۱	۵۸	۵۸	۳۷	۶	فراوانی خودآرشیوی متن کامل آثار در آرشیوهای شخصی در زمان ارائه مجوز توسط ناشر	۲	
	۶/۹	۳۶/۲	۳۶/۲	۱۶/۹	۳/۸	درصد		

جدول ۱۲

ابعاد ۸ و ۹: الگوی رفتاری پژوهش‌گران درباره انتخاب کردن/انتخاب نکردن مجله بر مبنای سیاست خودآرشیوی ناشر و آرشیو چکیده/متن کامل

باتوجه به این که میانگین نمره پاسخگویان از طیف «رفتار پژوهش‌گران در موضوع خودآرشیوی علمی شان» ۲/۷۴ است و در حد فاصل ۲ و ۳ قرار دارد، باید نمره پاسخگویان از این متغیر با استفاده از آزمون تی تک‌متغیره با نمرات ۲ و ۳ مقایسه شود و معنی‌داری تفاوت آن‌ها بررسی شود؛ جدول ۱۳ نتیجه حاصل از این آزمون را نشان می‌دهد. بر اساس جدول ۱۳ میانگین نمره پاسخگویان درباره رفتار خودآرشیوی آن‌ها، از نمره ۲ (حد کم)، بیشتر است و با آن تفاوت معنی‌دار دارد ($T=19/9$, $Sig=0/000$). هم‌چنین این میانگین از نمره ۳ (حد متوسط) کمتر است و با آن تفاوت معنی‌دار دارد ($T=-7/18$, $Sig=0/000$)؛ بنابراین رفتار خودآرشیوی پاسخگویان از الگویی مناسب پیروی نمی‌کند و الگویی ضعیف



دارد؛ این نتیجه به کل جامعه آماری قابل تعمیم است.

جدول ۱۳

نتیجه حاصل از آزمون معنی‌داری میانگین نمره پاسخگویان از طیف الگوی رفتار خودآرشیوی با نمرات ۲ و ۳

سطح معنی‌داری	درجه آزادی	میزان تی	نمره ملاک	انحراف معیار	میانگین نمره پاسخگویان
۰/۰۰۰	۱۵۹	۱۹/۹	۲	۰/۴۶۷	۲/۷۴
۰/۰۰۰	۱۵۹	-۷/۱۸	۳	۰/۴۶۷	۲/۷۴

۵. تأثیر آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های نشر بر الگوی رفتار خودآرشیوی آنها

برای بررسی تأثیر آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های نشر بر الگوی رفتار خودآرشیوی آنها، با توجه به نرمال بودن داده‌ها از آزمون پارامتریک رگرسیون تک‌متغیره استفاده شده است؛ جدول ۱۴ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴

رگرسیون تک‌متغیره تأثیر آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های نشر بر رفتار خودآرشیوی آنها

Sig	d.f	F	R ^۲	R	درجه آزادی	میزان تی	ضریب β	ضریب B	
۰/۰۰۰	۱۵۸	۹۷/۹	۰/۳۸۵	۰/۶۲	۰/۰۰۰	۱۴/۷۳	-	۵۱/۳	عدد ثابت
۰/۰۰۰	۱ و				۰/۰۰۰	۹/۹۵	۰/۶۲	۱/۶۹	آشنایی با سیاست‌های نشر

با توجه به جدول ۱۴ بر اساس ضریب B معادله، افزایش یک واحدی نمره آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران، نمره الگوی رفتار خودآرشیوی آنها را ۱/۶۹ نمره افزایش می‌دهد و این الگوی رفتاری را بهبود می‌بخشد. این متغیر ۳۸/۵ درصد از تغییرات در الگوی رفتار خودآرشیوی پاسخگویان را تبیین می‌کند ($R^2 = ۳۸.۵$). این نتایج با توجه به میزان F به دست آمده ($F = ۹۷.۹$) با درجه آزادی ۱۵۸ و ۱، به کل جامعه آماری قابل تعمیم است.

۶. تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر میزان آشنایی پژوهش‌گران با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران

نتیجه حاصل از آزمون معنی‌داری تفاوت نشان می‌دهد که میزان آشنایی زنان عضو هیئت‌علمی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران کمتر از مردان عضو هیئت‌علمی است؛ به طوری که میانگین نمره زنان ۱۷/۸۷ است و میانگین نمره مردان ۲۰/۱۷ است. این تفاوت با توجه به میزان تی در سطح ۹۵ درصد معنی‌دار است (جدول ۱۵). طبق یافته‌ها، بین سن پاسخگویان ($r=0/17, Sig=0/029$) و سابقه خدمت آن‌ها ($r=0/17, Sig=0/033$) با آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار وجود دارد و این بدان معنی است که افزایش سن و سابقه خدمت افراد سبب افزایش آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد می‌شود (جدول ۱۶).

جنس	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۳۳	۱۷/۸۷	۵/۷۹	-۱/۹۶	۱۵۸	۰/۰۵
مرد	۱۳۷	۲۰/۱۷	۵/۱۹			

سابقه خدمت	سن	R	Sig	N
۰/۱۷۰	۰/۱۷۲	R	آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران	۱۶۰
۰/۰۳۳	۰/۰۲۹	Sig		
۱۶۰	۱۶۰	N		

آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران بر حسب جنس

ضریب همبستگی پیرسون بین نمره میزان آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران با سن و سابقه خدمت پاسخگویان

نتیجه حاصل از آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که بین مرتبه دانش‌گاهی پاسخگویان و میزان آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران رابطه‌ای معنی‌دار وجود دارد؛ به طوری که سطح معنی‌داری حاصل از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه ۰/۰۱۴ است که کمتر از ۰/۰۵۰ است. نتیجه حاصل از آزمون تکمیلی توکی نشان می‌دهد که میانگین نمره استادیاران از طیف میزان آشنایی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران ۱۸/۱۶ است که از نمره دانش‌یاران و استادان کمتر است و با آن‌ها تفاوت معنی‌دار دارد؛ ولی میانگین نمره دانش‌یاران (۲۰/۵۸) و استادان (۲۰/۰۵) باهم تفاوت معنی‌دار ندارد (جداول ۱۷ و ۱۸). بالاخره نتیجه حاصل از آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که بین میزان آشنایی اعضای هیئت‌علمی گروه‌های مختلف آموزشی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران تفاوت معنی‌دار وجود ندارد؛ این نتایج به جامعه آماری قابل تعمیم است (جدول ۱۹).



جدول ۱۷

تحلیل واریانس یک طرفه بین مرتبه دانش‌گاهی پاسخگویان و میزان آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران

سطح معنی‌داری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۱۴	۴/۳۸	۱۱۹/۰۳	۲	۳۳۸/۰۵	بین‌گروهی
		۲۷/۲	۱۵۷	۶۳۶۹/۷۲	درون‌گروهی
			۱۵۹	۴۵۰۷/۷۸	کل

جدول ۱۸

آزمون تکمیلی توکی مرتبه دانش‌گاهی پاسخگویان و آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران

استاد	دانش‌یار	استاد یار	میلگین	مرتبه دانش‌گاهی
*	*	-	۱۸/۱۶	استاد یار
.	-	*	۲۰/۵۸	دانش‌یار
-	.	*	۲۰/۰۵	استاد
* = significant				• = Nonsignificant

جدول ۱۹

تحلیل واریانس میزان آشنایی پاسخگویان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران برحسب گروه آموزشی

سطح معنی‌داری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۶	۲/۹۱	۸۰/۶۳	۲	۱۶۱/۲۷	بین‌گروهی
		۳۷/۶۹	۱۵۷	۴۳۴۶/۵۱	درون‌گروهی
			۱۵۹	۴۵۰۷/۷۸	کل

۷. تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران

نتیجه حاصل از آزمون T نشان می‌دهد که میانگین نمره رفتار خودآرشیوی زنان عضو هیئت علمی از میانگین نمره رفتار خودآرشیوی مردان عضو هیئت علمی کم‌تر است؛ به طوری که میانگین نمره زنان ۷۸/۱۷ است، ولی میانگین نمره مردان ۸۵/۸۹ است. این تفاوت با توجه به میزان تی به دست آمده ($T = -۲/۴$) با درجه آزادی ۱۵۸ در سطح ۵ درصد خطا معنی‌دار است و این نتیجه به کل جامعه آماری قابل تعمیم است (جدول ۲۰). نتیجه حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که سن پاسخگویان با الگوی رفتار خودآرشیوی آن‌ها رابطه مثبت و معنی‌دار دارد ($r = ۰/۱۶۱$, $Sig = ۰/۰۴۲$) و این بدان معنی است که با افزایش سن، الگوی رفتار خودآرشیوی اعضا بهبود می‌یابد؛ ولی سابقه خدمت پاسخگویان با الگوی رفتار خودآرشیوی آن‌ها رابطه معنی‌دار آماری ندارد ($Sig = ۰/۰۰۸$, $r = ۰/۱۳۷$) (جدول ۲۱).

جدول ۲۰

آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین نمره پاسخگویان از طیف رفتار خودآرشیوی برحسب جنس

جنس	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	میزان تی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۲۳	۷۷/۱۷	۱۳/۳	-۲/۴	۱۵۸	۰/۰۱۸
مرد	۱۳۷	۸۵/۸۹	۱۴/۴			



جدول ۲۱

ضرب همبستگی پیرسون بین رفتار خودآرشیوی پاسخگویان با سن و سابقه خدمت آنها

سابقه خدمت	سن		
۰/۱۳۷	۰/۱۶۱	R	رفتار خودآرشیوی
۰/۰۸	۰/۰۴۲	Sig	
۱۶۰	۱۶۰	N	

برای بررسی رابطه مرتبه دانش گاهی و گروه آموزشی پاسخگویان با رفتار خودآرشیوی آنها، از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. با توجه به اینکه سطح معنی داری حاصل از این آزمون کمتر از ۰/۰۵ است، حداقل میانگین نمره الگوی رفتار خودآرشیوی دو گروه از گروه های مرتبه دانش گاهی پاسخگویان تفاوت معنی دار دارد. میزان F به دست آمده از این آزمون ۵/۴۱ است که با درجه آزادی ۲ و ۱۵۷ معنی دار است. برای مشخص کردن این موضوع از آزمون تکمیلی توکی استفاده شد. براساس یافته ها، میانگین نمره مرتبه علمی استادان ۸۹/۸۲ است که از دو گروه دیگر بیش تر است. پس از آن دانش یاران قرار دارند که میانگین نمره آنها ۸۵/۶۶ است و بالاخره نمره الگوی رفتار خودآرشیوی استاد یاران با میانگین ۸۰/۲۴ از همه ضعیف تر است؛ ولی فقط میانگین نمره الگوی رفتار خودآرشیوی استاد یاران با استادان تفاوت معنی دار دارد و نمره دانش یاران با دو گروه دیگر تفاوت معنی دار ندارد (جداول ۲۲ و ۲۳).

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	sig
بین گروهی	۲۱۵۰/۶	۲	۱۰۷۵/۳	۵/۴۱	۰/۰۰۰
درون گروهی	۳۱۱۸۰/۷۴	۱۵۷	۱۹۷/۶		
کل	۳۳۳۳۱/۳۴	۱۵۹	-		

استاد	میانگین	استاد	دانش یار	استاد یار
۸۹/۸۲	-	۰	*	*
۸۵/۶۶	۰	-	۰	۰
۸۰/۲۴	*	۰	۰	-
۰ = Nonsignificant		* = significant		

جدول ۲۲

تحلیل واریانس رفتار خودآرشیوی با مرتبه دانش گاهی

جدول ۲۳

آزمون تکمیلی توکی مربوط به نمره رفتار خودآرشیوی بر حسب مرتبه دانش گاهی

براساس یافته ها، بهترین الگوی رفتار خودآرشیوی در بین اعضای هیئت علمی گروه آموزشی مهندسی وجود دارد (با میانگین ۹۰/۷۸) و پس از آن اعضای هیئت علمی گروه آموزشی علوم پایه با میانگین ۸۳/۴ قرار دارد و بالاخره اعضای هیئت علمی گروه علوم



انسانی با میانگین ۸۰/۹ ضعیف‌ترین الگوی رفتار خودآرشیوی را از خود نشان داده‌اند؛ ولی فقط میانگین نمره رفتار خودآرشیوی اعضای هیئت علمی گروه آموزشی مهندسی با دو گروه دیگر تفاوت معنی‌دار دارد و میانگین نمره رفتار خودآرشیوی اعضای هیئت علمی دو گروه علوم انسانی و علوم پایه تفاوت معنی‌دار ندارد (جدول ۲۴ و ۲۵).

جدول ۲۴

تحلیل واریانس رفتار خودآرشیوی
برحسب گروه آموزشی

sig	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
.۰۰۰	۶/۹۴	۱۳۵۴/۴۸	۲	۲۷۰/۸۹۵	بین‌گروهی
		۱۹۵/۰۵	۱۵۷	۳۰۶۲۲/۳۹	درون‌گروهی
			۱۵۹	۳۳۳۱/۳۴	کل

جدول ۲۵

آزمون تکمیلی توکی مربوط به نمره
الگوی رفتار خودآرشیوی برحسب
گروه آموزشی

علوم انسانی	علوم پایه	مهندسی	میانگین	گروه آموزشی
*	*	-	۹۰/۷۸	مهندسی
.	-	*	۸۳/۴	علوم پایه
-	.	*	۸۰/۹	علوم انسانی
	* = significant			. = Nonsignificant

۸. بحث و نتیجه‌گیری

تحقیقات بیانگر آن است که هرچه آگاهی پژوهش‌گران از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران بیش‌تر باشد، سبب می‌شود تا آن‌ها بدون نگرانی از نقض حقوق ناشران، رفتار خودآرشیوی مطلوب‌تری از خود نشان دهند. در تأیید این موضوع داویس کال (۲۰۱۶) بیان می‌کند که ناآگاهی از سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران نوعی سردرگمی برای مؤلفان ایجاد کرده‌است و ممکن است مؤلف در به‌اشتراک‌گذاری انتشارت خود در آرشیوهای دسترسی آزاد تردید داشته باشد. لاکسو (۲۰۱۴) هم آگاهی نویسندگان از سیاست‌گذاری‌های ناشران مختلف و هم‌چنین حقوق حفظ‌شده آن‌ها را امری ضروری می‌داند. لاکسو هم‌چنین اظهار می‌دارد که پایگاه شریپارومئو به‌طور گسترده‌ای، تعاریف، توضیحات و محدودیت‌هایی را که ناشران از آن استفاده می‌کنند به‌عنوان راهنمای نویسندگان درباره حفظ حقوق دسترسی آزاد سبز خود، در معرض نمایش قرار می‌دهد

1. Laakso



و باید گفت حداقل تا زمانی که راهنمایی فنی پیشرفته‌تری پیش بیاید، بانک اطلاعاتی شریپارومئو با طرح طبقه‌بندی ساده، سیاست و رابط برنامه‌نویسی کاربردی، برای ایجاد دسترسی آزاد سبز برای تصمیم‌گیری آگاهانه نویسندگان ضروری است. این در حالی است که نتایج پژوهش حاضر نشان داد که پژوهش‌گران با پایگاه شریپارومئو و هم‌چنین سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران آشنایی زیادی ندارند و از اطلاعاتی که این پایگاه در زمینه سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران در اختیار کاربران قرار می‌دهد استفاده نمی‌کنند. برای نمونه اعضای هیئت‌علمی از مقوله چگونگی حمایت از حقوق مؤلف در آثار علمی آگاهی کمی دارند؛ حال آنکه این موضوع در جامعه اطلاعاتی امروز امری بسیار ضروری و مبرهن است و سیاست ناشران می‌تواند با رعایت حقوق مؤلف، دسترسی آزاد را به‌نحوی مؤثر هموار کند و همان‌گونه که اصنافی (۱۳۹۵) اشاره می‌کند، آرشوسازی منابع وب نباید به معنی پایمال کردن حق مؤلف باشد، بلکه باید در راستای تقویت آن باشد. یافته‌های تحقیقات پیشین از جمله پژوهش فینچ (۲۰۱۳) نیز به این نکته اشاره دارند که لازم است تا برای حمایت از حقوق مؤلف برنامه‌ریزی‌هایی در جهت آگاه‌سازی هرچه بیشتر نویسندگان از این حقوق و سیاست‌های ناشران مختلف صورت پذیرد.

باتوجه به یافته‌ها، رویکرد پژوهش‌گران از نظر میزان آشنایی با مفهوم خودآرشیویرشیویا و مزایا و معایب آن در حد نسبتاً کمی است؛ به‌طوری‌که تنها ۲۸/۷ درصد به‌میزان زیادی با مفهوم خودآرشیوی آشنا هستند و ۱۰/۶ درصد با مزایا و معایب خودآرشیوی آشنایی زیاد دارند. اجاق و کوشا (۱۳۹۰) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که میزان آگاهی نویسندگان پرتولید ایرانی از مفهوم خودآرشیوی بسیار ناچیز است. درحالی‌که در پژوهش سوان و براون (۲۰۰۵)، بیش از ۷۰ درصد از افراد بررسی‌شده با خودآرشیوی آشنا هستند و خودآرشیوی مقالاتشان را خواهان هستند. هم‌چنین نتایج پژوهش فهیم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) نیز نشان داد که ۶۳ درصد از افراد با مفهوم خودآرشیوی آشنا هستند و ۵۳ درصد از آن‌ها سابقه خودآرشیوی در وب‌سایت‌های دسترسی آزاد را دارا هستند. نتایج پژوهش حاضر درباره الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در بُعد تأثیرات بالقوه خودآرشیوی نشان داد که پژوهش‌گران بررسی‌شده، از تأثیرات بالقوه خودآرشیوی آثارشان آگاه‌اند؛ به‌طوری‌که ۷۱/۹ درصد از افراد پاسخ‌دهنده براین‌باورند که خودآرشیوی سبب افزایش استناد به آثارشان می‌شود و ۶۹/۴ درصد معتقدند خودآرشیوی آثارشان میزان رؤیت‌پذیری و بارگذاری آن‌ها را افزایش می‌دهد. از این حیث نتایج پژوهش حاضر، نتایج پژوهش‌های (لاوال، ۲۰۰۲؛ سوان و براون، ۲۰۰۵؛ کیم، ۲۰۰۸؛ هوللا، ۲۰۱۰؛ فهیم‌نیا و منتظری، ۱۳۹۳) را تأیید می‌کند.



یافته‌های الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در بُعد تجربه در رابطه با تأثیرات بالفعل خودآرشیوی نشان داد که ۳۰ درصد از افراد تاکنون خودآرشیوی نداشته‌اند و اغلب پژوهش‌گرانی که تاکنون به صورت تجربی خودآرشیوی کرده‌اند بر این باورند که خودآرشیوی انتشاراتشان میزان استناد به این آثار را افزایش داده و سبب افزایش میزان رؤیت‌پذیری آن‌ها شده است. ۵۳/۷ درصد از پژوهش‌گران معتقدند خودآرشیوی آثارشان موجب شهرت و ارتقای جایگاه علمی آن‌ها شده است و ۵۲/۵ درصد بر این باورند که خودآرشیوی باعث شده است که بین سایر محققان به خوبی شناخته شوند. پژوهش‌های (لاوال، ۲۰۰۲؛ سوان و براون، ۲۰۰۵؛ کیم، ۲۰۰۸؛ هوللا، ۲۰۱۰؛ فهیم‌نیا و منتظری، ۱۳۹۳) نیز این یافته‌ها را تأیید می‌کنند. درباره بُعد اولویت محل خودآرشیوی آثار، یافته‌ها نشان داد که تعداد افرادی که نسخه منتشر شده آثارشان را در شبکه‌های اجتماعی علمی به اشتراک می‌گذارند بیش‌تر از تعداد افرادی است که نسخه منتشر شده آثارشان را در مخازن دیجیتالی و وبسایت‌های شخصی قرار می‌دهند. این در حالی است که پژوهش هوللا (۲۰۱۰) نشان داد که خودآرشیوی در مخازن سازمانی بیش‌تر از وبسایت‌های شخصی انجام می‌شود. هم‌چنین نتایج پژوهش کیم (۲۰۰۸) بیانگر آن است که وبسایت‌های شخصی بیش‌ترین خودآرشیوی را در میان سایر آرشیوهای دسترسی آزاد دارند. باینکه افراد در وبسایت‌های شخصی امکان کنترل و مدیریت بیش‌تری بر آثارشان دارند و امکان به‌روزرسانی و پالایش محتوا در وبسایت‌های شخصی در هر زمان وجود دارد، باین حال خودآرشیوی در وبسایت‌های شخصی، در بین اعضای هیئت علمی بررسی شده چندان رایج نیست. شاید این امر ناشی از آن است که به‌روزنگه داشتن وبسایت‌های شخصی و مدیریت مطالب آن‌ها زمان زیادی را از پژوهش‌گر می‌گیرد؛ هم‌چنین ممکن است دلیل خودآرشیوی در شبکه‌های اجتماعی علمی، از این طرز فکر افراد ناشی شود که تعامل پژوهش‌گران در این شبکه‌ها بیش‌تر است و این امر موجب ایجاد شبکه پژوهش‌گران شده و در نهایت به شناخت و رؤیت‌پذیری بیش‌تر آثار و هم‌چنین شهرت و محبوبیت بیش‌تر افراد منتهی شده است. هم‌چنین چون در دانش‌گاه شیراز مخزن سازمانی راه‌اندازی نشده است، برخی از اعضای هیئت علمی اشاره کرده‌اند که خودآرشیوی نکردن آن‌ها در مخازن سازمانی به علت نبود مخزن سازمانی در دانش‌گاه محل تدریسشان (دانش‌گاه شیراز) است.

الگوی رفتاری پژوهش‌گران درباره مدت زمان اختصاص یافته به خودآرشیوی، مدیریت آثار آرشیو شده در وبسایت‌های شخصی، مخازن دیجیتالی و شبکه‌های علمی - اجتماعی نشان می‌دهد که غالب پژوهش‌گران معتقدند که فرایند خودآرشیوی و مدیریت آن به زمان زیادی نیاز دارد و تعداد افرادی که نسخه پیش چاپ مقاله خود را آرشیو می‌کنند،

1. Lawal



بسیار کم‌تر از افرادی است که نسخه منتشر شده آثارشان را به اشتراک می‌گذارند. الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران در زمینه نوع مدارک آرشیو شده از جمله مقاله پژوهشی، مقاله کنفرانسی و یا کتاب نشان داد که اغلب پاسخ‌دهندگان در درجه اول به خودآرشیوی مقالات پژوهشی و پس از آن به خودآرشیوی مقالات کنفرانسی می‌پردازند و تعداد اندکی اعلام کردند که کتاب‌های خود را خودآرشیوی می‌کنند که پژوهش ترول کاوی (۲۰۰۹) هم این یافته‌ها را تأیید می‌کند. الگوی رفتاری پژوهش‌گران در بُعد ملاحظه کردن/ملاحظه نکردن سیاست‌های ناشران نشان داد که اغلب پژوهش‌گران هنگام خودآرشیوی آثارشان آگاهند که برای ارسال این آثار به آرشیوهای شخصی به اجازه ناشر نیاز دارند و خودآرشیوی آثارشان بدون اجازه ناشر ممکن است موجب تخلف در توافقات حق مؤلف شود. پژوهش‌های پیشین از جمله لاوال (۲۰۰۲)، سوان و براون (۲۰۰۵)، کیم (۲۰۰۸)، هوللا (۲۰۱۰) و فهیم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) نیز بر این موضوع تأکید کرده‌اند.

طبق یافته‌ها، پژوهش‌گران به محدودیت زمانی تعیین شده از طرف ناشر برای در دسترس قرار دادن آثارشان توجه دارند؛ ولی تعداد زیادی از پژوهش‌گران قبل از انتشار آثارشان، درباره ناشران مجلات و سیاست‌های خودآرشیوی آن‌ها تحقیق نمی‌کنند. به بیان دیگر، تعداد زیادی از پژوهش‌گران در انتخاب مجله برای انتشار مقالاتشان، به سیاست‌های دسترسی آزاد و خودآرشیوی ناشران مجله توجهی ندارند و سیاست‌های ناشران در زمینه خودآرشیوی، بر تصمیم‌گیری پژوهش‌گران برای انتخاب ناشر و مجله تأثیری ندارد. هم‌چنین پژوهش‌گران زمانی که از سیاست‌های ناشران در زمینه امکان خودآرشیوی آثارشان آگاهی دارند، ترجیح می‌دهند که متن کامل آثار خود را در آرشیوهای شخصی نیز قرار دهند و هنگامی که از سیاست‌های ناشران درباره خودآرشیوی آثارشان آگاهی ندارند، ترجیح می‌دهند فقط چکیده آثارشان را در آرشیوهای شخصی قرار دهند و دلیل این موضوع نگرانی آن‌ها از نقض حقوق ناشر است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که پژوهش‌گران هر چه بیش‌تر با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران مجلات آشنایی داشته باشند، از الگوی رفتار خودآرشیوی مطلوب‌تری برخوردارند. به طوری که به گفته لاکسو (۲۰۱۴) اگر پژوهش‌گری از سیاست‌گذاری ناشر مجله منتخب خود آگاه باشد، بدون نگرانی در رابطه با تخلف در حق انتشار یا نقض قوانین مجله، به خودآرشیوی نسخه پیش چاپ یا منتشر شده آثار خود می‌پردازد. هم‌چنین چنانچه پژوهش‌گری با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران درباره خودآرشیوی آثارش آشنایی داشته باشد، در مواقعی که مجله اجازه انتشار متن کامل اثر را در آرشیوهای دیگر بدهد، می‌تواند به جای خودآرشیوی چکیده اثرش، متن کامل آن را در آرشیوهای دسترسی آزاد

منتشر کند. نتایج پژوهش حاضر هم‌چنین نشان داد که بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پژوهش‌گران با میزان آشنایی آن‌ها با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار وجود دارد؛ به طوری که آشنایی زنان عضو هیئت علمی با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران کمتر از مردان عضو هیئت علمی است. از دلایل احتمالی تفاوت میزان آشنایی مردان و زنان با سیاست‌های دسترسی آزاد ناشران بهره‌وری بیشتر مردان نسبت به زنان است که فرصت آشنایی بیشتر را برای مردان فراهم می‌کند. در تأیید این موضوع هالییدی^۱ و دیگران (۲۰۱۴) نیز به این نتایج دست یافتند که تعداد انتشارات علمی و همین‌طور شاخص اچ مردان به میزان معنی‌داری بالاتر از زنان است. این موضوع درباره شاخص سن و سابقه خدمت و مرتبه دانش‌گاهی هم قابل تعمیم است. این سه شاخص فرصت تعاملات و همکاری‌های علمی بیشتر و بالتبع آشنایی بیشتر با سیاست‌های ناشران را موجب شده است؛ به طوری که پژوهش‌گران با سن و سابقه و مراتب علمی بالاتر بیشتر با سیاست‌های ناشران آشنایی داشته‌اند.

نتایج نشان داد که بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پژوهش‌گران با الگوی رفتار خودآرشیوی آن‌ها رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار وجود دارد؛ به طوری که مردان نسبت به زنان از الگوی خودآرشیوی مناسب‌تری پیروی می‌کنند. هم‌چنین با افزایش سن، الگوی رفتار خودآرشیوی اعضا بهبود می‌یابد و باتوجه به این که میانگین نمره استادان از دو گروه دیگر بیش‌تر است، می‌توان نتیجه گرفت که مرتبه دانش‌گاهی نیز در الگوی رفتار خودآرشیوی پژوهش‌گران مؤثر است. از بین گروه‌های آموزشی بررسی شده، اعضای هیئت علمی گروه آموزشی مهندسی قوی‌ترین الگوی خودآرشیوی را دارا هستند. فهمیم‌نیا و منتظری (۱۳۹۳) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که میان مؤلفه جنسیت و میزان خودآرشیوی تولیدات علمی در وب‌سایت‌های دسترسی آزاد، رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ ولی بین سن، رتبه علمی و سابقه خدمت افراد با خودآرشیوی تولیدات علمی آن‌ها رابطه معنی‌دار وجود ندارد. نتایج پژوهش رضایی، ناخدا و نوروزی (۱۳۹۸) نیز بیانگر آن است که بین سواد آرشیوی و میزان تحصیلات رابطه مستقیم وجود دارد؛ در حالی که بین سواد آرشیوی و رشته تخصصی رابطه‌ای مشاهده نمی‌شود. هم‌چنین کیم (۲۰۰۸) در پژوهش خود، مؤلفه سن را به عنوان یکی از عوامل پیش‌بینی‌کننده میزان خودآرشیوی اعضای هیئت علمی برمی‌شمارد. به نظر می‌رسد با افزایش سن و به دنبال آن افزایش تجربه افراد، آشنایی آن‌ها با خودآرشیوی بیش‌تر می‌شود و تمایلشان به خودآرشیوی آثارشان هم بیشتر می‌شود. به طوری که طبق گفته کیم (۲۰۱۰) و فینچ (۲۰۱۳) با وجود اینکه خودآرشیوی، عمل دسترسی آزاد را تسهیل می‌کند، ولی ناآشنایی پژوهش‌گران و مؤلفان با سیاست‌های

1. Holliday

دسترسی آزاد ناشران و رفتار خودآرشیوی نه‌چندان مطلوب، سبب چالش در پیشبرد این روند می‌شود. خودآرشیوی امری مهم در زمینه گسترش و پیشبرد علم است و سبب رؤیت‌پذیری و به‌دنبال آن افزایش میزان استناد به پژوهش می‌شود و جنبش دسترسی آزاد را تقویت می‌کند و موجب برابری اطلاعاتی و رفع شکاف دیجیتال می‌شود؛ ولی ناآگاهی نویسندگان از سیاست‌های ناشران سبب می‌شود تا به‌طور ناخواسته حقوق ناشران نقض شود. در آن‌سو نیز این احتمال وجود دارد که نویسندگان به دلیل نگرانی از نقض حقوق ناشران از خودآرشیوی آثارشان منصرف شوند. حال آنکه با این کار، پژوهش‌گر از حق مسلم خود که آرشیو آثار علمی‌اش در مخازن دسترسی آزاد است محروم می‌شود و دسترسی جامعه علمی به دستاوردهای علمی هم محدود می‌شود. در این راستا پژوهش‌گران و مؤلفان می‌توانند برای اطلاع از سیاست‌های ناشران مختلف به پایگاه اطلاعاتی شریپارومئو مراجعه کنند تا ضمن آشنایی با ناشر مجله مد نظر خود و کسب اطلاعات از سیاست‌گذاری‌های آن ناشر، با دیگر ناشران موجود در حیطه موضوعی خود هم آشنا شوند. برخی از ناشران مجلات از نویسندگان می‌خواهند که تمام حقوق مربوط به مقاله را به انحصار مجله بگذارند؛ ولی برخی از ناشران سیاستی متفاوت در زمینه حق تألیف مقاله دارند؛ به‌طوری‌که در برخی مواقع نه‌تنها تمام حقوق انحصاری مقالات را سلب نمی‌کنند، بلکه به نویسندگان اجازه می‌دهند تا پیش‌چاپ‌ها و پس‌چاپ‌های آثار خود را در وب‌سایت‌های دسترسی آزاد منتشر کنند (پینفیلد، ۲۰۰۵). در همین راستا ناشران مجلات دسترسی آزاد نیز می‌توانند با اطلاع‌رسانی بیشتر در وب‌سایت مجله خود، پژوهش‌گران را از سیاست‌های خود آگاه کنند تا از نقض توافقات حق مؤلف بین ناشر و نویسنده جلوگیری شود.

۶. پیشنهادها

نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن بود که اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز، خودآرشیوی در مخازن دیجیتال را به‌عنوان اولویت در نظر نگرفته‌اند و غالباً به پلتفرم‌های اجتماعی گرایش دارند. برخی از افراد نبود مخزن سازمانی در دانشگاه شیراز را علت این امر ذکر کرده‌اند؛ حال آنکه مخازن دیجیتال در دانش‌گاه‌ها، راه‌حلی برای مشکل دسترسی به اطلاعات علمی است تا دانش‌گاہیان بتوانند به اطلاعاتی که خود تولید کرده‌اند، دسترسی داشته باشند و با توجه به اینکه دانش‌گاه‌ها سالانه انتشارت زیادی را تولید می‌کنند، مسئولان دانش‌گاه می‌توانند با ایجاد این مخازن، شرایط آرشیو آثار علمی اعضای هیئت علمی را برای استفاده عمومی مهیا کنند. این امر سبب افزایش رؤیت‌پذیری و استناد به آثار

1. Pinfield

می شود و به دنبال آن افزایش رتبه علمی دانش گاه را به همراه دارد. هم چنین برای ترویج و آگاه ساختن پژوهش گران از خودآرشیوی و سیاست های دسترسی آزاد ناشران پیشنهاد می شود که انجمن های علمی و دانش گاهی، و کتابخانه ها و سازمان های پژوهشی با برگزاری کارگاه هایی در زمینه خودآرشیوی موجب افزایش سطح سواد اعضای هیئت علمی در این زمینه شوند. توصیه می شود که ناشران مجلات در زمینه سیاست گذاری های خود برای انتشار پژوهش ها در آرشیوهای دسترسی آزاد به شرح بیش تر توضیحات پردازند تا پژوهش گران درباره این سیاست ها به سردرگمی دچار نشوند.

منبع

مقاله

اجاق، فرخنده؛ کوشا، کیوان. (۱۳۹۰). «بررسی الگوی خودآرشیوی نویسندگان ایرانی: مقایسه حوزه های علوم و علوم اجتماعی». *تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی*، ۱۷(۲)، صص ۲۸۵-۳۰۴. اصنافی، امیررضا. (۱۳۹۵). «تأملی بر آرشیوسازی رسانه های اجتماعی». *گنجینه اسناد*، ۲۶(۲)، صص ۹۶-۱۱۳.

جمالی مهموئی، حمیدرضا. (۱۳۹۵). (زودآیند). «نقض حق نشر در خودآرشیوی ریسرچ گیت». *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، صص ۱-۱۴.

رضایی، زینب؛ ناخدا، مریم؛ نوروزی، علی رضا. (۱۳۹۸). «میزان سواد آرشیوی کاربران مراکز آرشیوی شهر تهران». *گنجینه اسناد*، ۲۹(۲)، صص ۱۷۲-۱۹۶.

فهمینیا، فاطمه؛ منتظری، فرشته. (۱۳۹۳). «انگیزه ها و موانع مؤثر در رفتار خودآرشیوی اعضای هیئت علمی علم اطلاعات و دانش شناسی در ایران». *تعامل انسان و اطلاعات*، ۱(۲)، صص ۱۱۵-۱۲۵.

پایان نامه

منتظری، فرشته. (۱۳۹۱). «بررسی رفتار خودآرشیوی اعضای هیئت علمی کتابداری و اطلاع رسانی در ایران: انگیزه ها و موانع». (پایان نامه کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی)، دانش گاه تهران. تهران.

References

Ale-Ebrahim, Nader; Salehi, Hadi; Embi, Mohamed Amin; Habibi tanha, Farid; Gholi-zadeh, Hossein; Motahar, Seyyed Mohammad. (2014). "Visibility and citation impact". *International Education Studies*, 7(4), pp 120-125.

- Antelman, Kristin. (2006). "Self-Archiving practice and the influence of publisher policies in the social sciences". *Learned Publishing*, 19(2), pp 85-95.
- Cerejo, Clarinda. (2013). "How to make your paper more accessible through self-archiving". available at: www.editage.com/insights/how-to-make-your-paper-more-accessible-through-self-archiving.
- Coleman, Anita. (2007). "Self-archiving and the copyright transfer agreements of ISI-ranked library and information science journals". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(2), pp 286-296.
- Davis-Kahl, Scherer. (2016). "Making Institutional Repositories Work: Faculty Self-Archiving". Purdue University Press, pp 143-158.
- Eze, Eberechukwu Monica; Okeji, Chukwuma; Bosah, Gabriel Ejiobi. (2019). "Self-archiving options on social networks: a review of options". *Library Hi Tech News*, 36(1), pp 9-12.
- Finch, Dame Janet. (2013). "Accessibility, sustainability, excellence: The UK approach to Open Access". *Information Services & Use*, 33(1), pp 11-18.
- Gadd, Elizabeth; Troll Covey, Denise. (2019). "What does 'green' open access mean? Tracking twelve years of changes to journal publisher self-archiving policies". *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(1), pp 106-122.
- Gadd, E; Oppenheim, Charles; Proberts, Steve. (2003). "RoMEO studies 4: An analysis of journal publishers' copyright agreements". *Learned Publishing*, 16(4), pp 293-308.
- Graziotin, Daniel. (2014). "Green open access in computer science - an exploratory study on author-based self-archiving awareness, practice, and inhibitors". *Science Open Research*, pp 1-11.
- Harnad, Stevan. (2006). "Publish or Perish - Self-Archive to Flourish: The Green Route to Open Access". *ERICIM News*, N 63.
- Holliday, Emma B; Jagsi, Reshma; Wilson, Lynn D; Choi, Mehee; Thomas Jr, Charles R; Fuller, Clifton D. (2014). "Gender differences in publication productivity, academic position, career duration and funding among US academic radiation oncology faculty". *Academic medicine: journal of the Association of American*



- Medical Colleges*, 89(5), pp 767–773.
- Hulela, Barulaganye. (2010). “Scholars and Institutional Repositories: Perceptions of Academic Authors towards Self-Archiving their Scholarly Works in the Bergen Open Research Archive”. SAM – Master Theses.
- Kim, Ji-Hyun. (2008). “Faculty self-archiving behavior: Factors affecting the decision to self-archive”. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 44(1), pp 1–5.
- Kim, Jihyun. (2010). “Faculty self-archiving: Motivations and barriers”. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, 61(9), pp 1909–1922.
- Kleinman, M. (2011). “Faculty self-archiving attitudes and behavior at research universities: A literature review”. Doctoral Seminar Paper. Center for the Study of Higher Education, University of Michigan.
- Laakso, Mikael. (2014). “Green open access policies of scholarly journal publishers: A study of what, when, and where self-archiving is allowed”. *Scientometrics*, 99(2), pp 475–494.
- Lawal, Ibrinke. (2002). “Scholarly communication: The use and non-use of e-print archives for the dissemination of scientific information”. *VCU Libraries Faculty and Staff Publications*, pp 1–15.
- Lee, Jongwook; Oh, Sanghee; Dong, Hang; Wang, Fang; Burnett, Gary. (2018). “Motivations for Self-Archiving on an Academic Social Networking Site: A Study on ResearchGate”. *Journal of the Association for Information Science & Technology*, 70(2), pp 563–574.
- Linde, Peter; Eriksson, Jörgen; Kullman, Lars; Fathli, Margareta; Karlsson, Klemens; Sikstrom, Marjatta; Skold, Ingela Tång Ylva. (2011). “Accessibility and self-archiving of conference articles: A study on a selection of Swedish institutional repositories”. *Information Services & Use*, 31(3-4), pp 259–269.
- Onyancha, Omwoyo Bosire. (2012). “Self-Archiving by LIS Schools in South Africa: Practices, Challenges and Opportunities”. *Journal of the Eastern and Southern Africa Regional Branch of the International Council on Archives*, 30(1), pp 57–82.

- Pinfield, Stephen. (2005). "Self archiving publications". *Scholarly Publishing in an Electronic Era*, pp 118–145.
- Rousi, Antti M. (2018). "analysis of the self-archiving policies of journals in the highest rank category of the finnish journal classification system within computer science, physics and electronic engineering". *Informaatiotutkimus*, 37(1), pp 56–70.
- Simpson, Todd. (2016). "SHERPA/RoMEO". *The Charleston Advisor*, 18(1), pp 31–35.
- Singeh, Feria Wirba; Abrizah, Abdullah; Abdul Karim, Noor Harun. (2011). "Malaysian authors' acceptance to self-archive in institutional repositories Towards a unified view". *The Electronic Library*, 31(2), pp 188–207.
- Swan, Alma; Brown, Sheridan. (2004). "ISC/OSI Journal authors survey report". *JISC, HEFCE*.
- Swan, Alma; Brown, Sheridan. (2005). "Open access self-archiving: An author study". *Key Perspectives Report*, 97.
- Troll Covey, Denise T. (2009). "Self-archiving journal articles: A case study of faculty practice and missed opportunity". *Portal: Libraries and the Academy*, 9(2), pp 223–251.
- Xia, jingfeng. (2007). "Factors to Access Self-Archiving in Institutional Repositories". *Serials Review*, 33(2), pp 73–80.
- Xia, Jingfeng; Gilchrist, Sarah B; Smith, Nathaniel; Kingery, Justin A; Radecki, Jennifer R; Mahn, Alyson J. (2012). "A review of open access self-archiving mandate policies". *portal: Libraries and the Academy*, 12(1), pp 85–102.
- <http://www.sherpa.ac.uk>
- <https://isc.ac/fa/news/1605>

English Translation of References

Articles

- Ala-Ebrahim, Nader; Salehi, Hadi; Embi, Mohamed Amin; Habibi tanha, Farid; Gholi-zadeh, Hossein; & Motahar, Seyed Mohammad. (2014). "Visibility and citation



- impact". *International Education Studies*, 7(4), pp. 120-125.
- Antelman, Kristin. (2006). "Self-Archiving practice and the influence of publisher policies in the social sciences". *Learned Publishing*, 19(2), pp 85-95.
- Asnafi, Amir Reza. (1395/2016). "Ta'ammoli bar āršiv-sāzi-ye rasāne-hā-ye ejtemāee" (Archiving the social media). *Ganjine-ye Asnād*, 26(2), pp. 96-113. [Persian]
- Cerejo, Clarinda. (2013). "How to make your paper more accessible through self-archiving". available at: www.editage.com/insights/how-to-make-your-paper-more-accessible-through-self-archiving.
- Coleman, Anita. (2007). "Self-archiving and the copyright transfer agreements of ISI-ranked library and information science journals". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(2), pp. 286-296.
- Davis-Kahl, Scherer. (2016). "Making institutional repositories work: Faculty self-archiving". Purdue University Press, pp. 143-158.
- Eze, Eberechukwu Monica; Okeji, Chukwuma; & Bosah, Gabriel Ejiobi. (2019). "Self-archiving options on social networks: a review of options". *Library Hi Tech News*, 36(1), pp 9-12.
- Fahimnia, Fatemeh; & Montazeri, Fereshteh. (1393/2014). "Angize-hā va mavāne'-e mo'asser dar raftār-e xod-āršivi-ye a'zā-ye hey'at-e 'elmi-ye 'elm-e ettelā'āt va dāneš-šenāsi dar Irān" (Effective triggers and barriers of self-archiving behavior displayed by knowledge and information sciences' faculty members in Iran). *Ta'āmol-e Ensān va Ettlā'āt* (Human Information Interaction), 1(2), pp. 115 - 125. [Persian]
- Finch, Dame Janet. (2013). "Accessibility, sustainability, excellence: The UK approach to Open Access". *Information Services & Use*, 33(1), pp. 11-18.
- Gadd, Elizabeth; & Troll Covey, Denise. (2019). "What does 'green' open access mean? Tracking twelve years of changes to journal publisher self-archiving policies". *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(1), pp. 106-122.
- Gadd, E; Oppenheim, Charles; & Proberts, Steve. (2003). "RoMEO studies 4: An analysis of journal publishers' copyright agreements". *Learned Publishing*, 16(4), pp. 293-308.

- Graziotin, Daniel. (2014). "Green open access in computer science – an exploratory study on author-based self-archiving awareness, practice, and inhibitors". *Science Open Research*, pp. 1-11.
- Harnad, Stevan. (2006). "Publish or perish – self-archive to flourish: The green route to open access". *ERICIM News*, N 63.
- Holliday, Emma B; Jagsi, Reshma; Wilson, Lynn D; Choi, Mehee; Thomas Jr, Charles R; & Fuller, Clifton D. (2014). "Gender differences in publication productivity, academic position, career duration and funding among US academic radiation oncology faculty". *Academic medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges*, 89(5), pp. 767–773.
- Jamali Mahmoudi, Hamidreza. (1395/2016). "Naqz-e hoquq-e našr dar xod-āršivi-ye Riserāgeit" (Copyright infringement in ResearchGate self-archiving feature). *Motāle'āt-e Melli-ye Ketābdāri va Sāzmāndehi-ye Ettelā'āt* (Librarianship and Information Organization Studies), pp. 1 – 14.[Persian]
- Kim, Ji-Hyun. (2008). "Faculty self-archiving behavior: Factors affecting the decision to self-archive". *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 44(1), pp. 1–5.
- Kim, Jihyun. (2010). "Faculty self-archiving: Motivations and barriers". *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, 61(9), pp. 1909–1922.
- Laakso, Mikael. (2014). "Green open access policies of scholarly journal publishers: A study of what, when, and where self-archiving is allowed". *Scientometrics*, 99(2), pp. 475–494.
- Lawal, Ibrionke. (2002). "Scholarly communication: The use and non-use of e-print archives for the dissemination of scientific information". *VCU Libraries Faculty and Staff Publications*, pp 1–15.
- Lee, Jongwook; Oh, Sanghee; Dong, Hang; Wang, Fang; & Burnett, Gary. (2018). "Motivations for self-archiving on an academic social networking site: A study on ResearchGate". *Journal of the Association for Information Science & Technology*, 70(2), pp. 563–574.
- Linde, Peter; Eriksson, Jörgen; Kullman, Lars; Fathli, Margareta; Karlsson, Klemens;

- Sikstrom, Marjatta; &Skold, Ingela Täng Ylva. (2011). "Accessibility and self-archiving of conference articles: A study on a selection of Swedish institutional repositories". *Information Services & Use*, **31**(3-4), pp. 259-269
- Ojagh, Farkhondeh; & Kousha, Keyvan. (1390/2011). "Barresi-ye olgu-ye xod-āršivi-ye nevisandegān-e Irāni: Moqāyese-ye hoze-hā-ye 'olum va 'olum-e ejtemā'ee" (Study of the self-archival pattern among Iranian authors: A comparison between the scopes of science and social sciences). *Tahqiqāt-e Ettelā'-resāni va Ketābxāne-hā-ye 'Omumi* (Research on Information Science and Public Libraries), **17**(2), pp. 285 - 304.[Persian]
- Onyancha, Omwoyo Bosire. (2012). "Self-archiving by LIS Schools in South Africa: Practices, challenges and opportunities". *Journal of the Eastern and Southern Africa Regional Branch of the International Council on Archives*, **30**(1), pp. 57-82.
- Pinfield, Stephen. (2005). "Self-archiving publications". *Scholarly Publishing in an Electronic Era*, pp. 118-145.
- Rezaey, Zeinab; Nakhoda, Maryam; & Nowruz, Alireza. (1398/2019). "Mizān-e savād-e āršivi-ye kārbarān-e marākez-e āršivi-ye šahr-e Tehrān" (Proposing a framework for developing a participatory archive for Tehran metropolitan area). *Ganjine-ye Asnad*, **29**(2), pp. 172 - 196.[Persian]
- Rousi, Antti M. (2018). "Analysis of the self-archiving policies of journals in the highest rank category of the Finnish journal classification system within computer science, physics and electronic engineering". *Informaatiotutkimus*, **37**(1), pp. 56-70.
- Simpson, Todd. (2016). "SHERPA/RoMEO". *The Charleston Advisor*, **18**(1), pp. 31-35.
- Singeh, Feria Wirba; Abrizah, Abdullah; & Abdul Karim, Noor Harun. (2011). "Malaysian authors' acceptance to self-archive in institutional repositories Towards a unified view". *The Electronic Library*, **31**(2), pp. 188-207.
- Swan, Alma; & Brown, Sheridan. (2004). "ISC/OSI Journal authors survey report". IISC, HEFCE.
- Swan, Alma; & Brown, Sheridan. (2005). "Open access self-archiving: An author study". *Key Perspectives Report*, **97**.

- Troll Covey, Denise T. (2009). "Self-archiving journal articles: A case study of faculty practice and missed opportunity". *Portal: Libraries and the Academy*, 9(2), pp. 223–251.
- Xia, jingfeng. (2007). "Factors to access self-archiving in institutional repositories". *Serials Review*, 33(2), pp. 73–80.
- Xia, Jingfeng; Gilchrist, Sarah B; Smith, Nathaniel; Kingery, Justin A; Radecki, Jennifer R; & Mahn, Alyson J. (2012). "A review of open access self-archiving mandate policies". *portal: Libraries and the Academy*, 12(1), pp. 85–102.

Dissertations

- Hulela, Barulaganye. (2010). "*Scholars and institutional repositories: Perceptions of academic authors towards self-archiving their scholarly works in the Bergen open research archive*". SAM – Master Theses.
- Kleinman, M. (2011). "*Faculty self-archiving attitudes and behavior at research universities: A literature review*". Doctoral Seminar Paper. Center for the Study of Higher Education, University of Michigan.
- Montazeri, Fereshteh. (1391/2012). "*Barresi-ye raftār-e xod-āršivi-ye a'zā-ye hey'at-e 'elmi-ye ketābdāri va ettelā'-resāni dar Irān: Angize-hā va mavāne*" (Study of self-archiving behavior of library and information science faculty members in Iran: Motivations and barriers). [Masters' thesis in Information Science and Knowledge Studies]. Tehran: Dānešgāh-e Tehrān (University of Tehran). [Persian]

Websites

- <http://www.sherpa.ac.uk>
<https://isc.ac/fa/news/1605>